

נראדה אור

חג הסוכות ושמחת תורה

תשפ"ג

גליון קמב שנה ג

מאז רבוה"ק מלעכוויטש קוידענ

{ דברות קודש }

סוכה ולולב להאיר מדת היסוד

בגמרא (סוכה לו:) הואיל ובמינו גבוה מכולן, ולכאורה מה חשיבות יש בזה שגבוה מכולם, אלא הכונה שהלולב כנגד מדת יסוד מדת יוסף צדיקא, אשר מדה זו חשובה לפניו יתברך יותר מכל המדות הטובות כאמרו מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע הנ"ל - 'ורם הוא על כל העמים', וזהו כונת הגמרא שבמינו גבוה מכולם שמדה זו הנרמזת בלולב גבוהה וחשובה משאר כל המדות ועל כן מברכים דוקא עליו.

מטעם זה אוגדים שאר המינים אל הלולב, כי חמשת המדות הנרמזים בהדסים ובערבות באים לשלמותם רק על ידי שמקושרים במדת יסוד צדיק. לכן לולב שנפרצו עליו פסול (תרמ"ה סעיף ב), כי ביותר צריך להיזהר במדת היסוד שהוא ענין הלולב שיהיו כל השקויות ורצונותיו קשורים ומיוחדים להש"ת, אבל אם נפרצו עליו ונוטים תשוקותיו לענינים אחרים ח"ו פסול.

שלמות הביטול בכח מצות הסוכה

והנה נטילת ארבעת המינים ממשיכים באדם אור פנימי להרגיש חיות דקדושה בנפשו ובאבריו, כדאיתא בחז"ל (ויק"ר ל, יד) שמכוונים כנגד אברי האדם ועליהם נאמר (תהלים לה, ט) 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך'. אמנם יש מצבים שאינו מרגיש חיות בנפשו וטעם בעבודתו ואף במצבים אלו יש לו לבטל כחותיו ותשוקותיו ליצורו, ולזה זוכה על ידי מצות סוכה שהיא בחינת אור מקיף, שאף בעת שאין מרגיש אורו יתברך בפנימיות נפשו מוקף באורו יתברך, ועומד בצילא דמהימנותא בביטול להשם יתברך מצד עצם מהותו.

לטעם זה איתא באריז"ל (פע"ח שער הלולב ג) ליטול הלולב דייקא בסוכה, כי בזה יזכה לשלמות ההתקשרות והביטול אליו יתברך, הן בהרגשת אור ה' בפנימיות נפשו והן בהתקשרות וביטול לבוראו אף בלא הרגשה פנימית, המשך בעמוד ג <<<

בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל יסבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל (ויקרא כג, מב-מג).

בפרשת וישב כתיב (בראשית לו, ז) 'והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה והנה קמה אלומתי וגם נצבה והנה תסובינה אלומתיכם ותשתחין לאלומתי'.

מדת היסוד משפיעה לכל המדות

איתא ממרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע עה"פ (תהלים צט, א) 'ה' בציון גדול ורם הוא על כל העמים', ציון הוא מדת היסוד ה' בציון גדול אלקותו יתברך גדולה והולכת בלב השומר ומקדש עצמו בבחינת ציון, 'ורם הוא על כל העמים' מדה זו חשובה לפניו יתברך יותר מכל המדות הטובות בעבודת ה'. מדת היסוד היא מדת יוסף הצדיק - ציון גימטריא יוסף, וענין מדה זו שגודר עצמו מתשוקות הגוף ומייחד כל תשוקתו להשם יתברך ולעבודתו, ונקראת מדה זו 'כל' כמאמר הכתוב (דה"א א, כט, יא) 'לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההודו כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה' וגו', ובכתוב זה נמנו ז' מדות, ומדת היסוד נקראת 'כי כל בשמים ובארץ' כדאיתא (זוהר משפטים קיד: - רע"מ) צדיק דאחיד בשמיא וארעא.

והטעם שנקראת כל כי היא כוללת כל המדות וציונו המשפיע לכולם, על דרך משל כאשר מטביע בנפשו מדת האהבה והחסד, כל זמן שלא השלים עצמו במדת היסוד יכול להשתמש במדת החסד לאהבות שאינם מצד הקדושה ח"ו, רק על ידי שמתקן נפשו להיות תשוקתו אך לאלקים היא קיום בנפשו לעבודתו בתיקון כל המדות.

הלולב כנגד מדת יוסף הצדיק

זהו ענין מצות נטילת לולב כידוע מספרים הק' ארבעת המינים מכוונים כנגד שבעה רועים, שלשה הדסים כנגד שלשה אבות שני ערבות כנגד משה ואהרן לולב כנגד יוסף ואתרוג כנגד דוד, ולכן מברכים על נטילת לולב כדאיתא

{ שניני אור }

יותר מפעם כבר הזכיר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א דברי העבודת ישראל שבר"ה ויוהכ"פ עדיין אין ישראל זוכים לשלמות היחוד בהשם יתברך, כי יתכן שתשובתם ועבודתם רק מתוך יראה ואימת הדין, רק אחר שזוכים לחתימה טובה בהושענא רבא נוכחים שאף מתוך נחת ורוב שמחה דבקים הם בהשם יתברך ובתורתו, ומתוך כך זוכים בשמיני עצרת לשלמות היחוד פנים בפנים.

ישנם הרואים מעלת עם ישראל בימי הדין בהם עוסקים כולם בתשובה ותיקון המעשים, אך מדברים אלו נלמד שיופיים האמיתי נראה דוקא בימי שמחה, כאשר מתוך שמחה ועונג פורחת עולה דבקות נפלאה בהשם יתברך, אז מתגלה עומק לבם האמיתי של בני א-ל חי.

שמחת חג הסוכות היא שמחת התרת הספקות - מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א, (עיין דברות קודש אושפיזא דאברהם בגליון זה), תקותו ומשאלתו של יהודי אמיתי היא הרי לזכות ללב אוהב ודבוק בבורא, כך שמפעם לפעם צפים בו ספקות - האם וכמה יש בלבי מקום להשם יתברך.

והנה מגיע ובה חג הסוכות - זמן שמחתנו, אז מגלה כיצד מתקרר הוא ליצור כל מתוך שמחה ועונג, כמה אושר יש בנפשו מכל טיפת התעלות והתנתקות מחיי החומר, בכך נפשטים הספקות - אכן מקום יש בלבי להשם יתברך, וגם אם לפעמים איני מרגיש זאת בעומק הלב הדברים חיים וקיימים.

נחמד מעט יותר - אם בדקת חולשה כלשהי צפה ועולה שאלה - וכי אמנם יש לי לשמוח בברכת שלא עשני גוי - מנין שאכן לב יהודי יש בי, הרי שבבוא זמן שמחתנו בו הסיבה היחידה לשמחתה היא שמחה בבורא ובעבודתו, אכיר ואדע כי אכן רגש יהודי פועם בקרבי.

ומה בדבר שמחת בית השואבה - גוי כי יקלע לשמחה זו לעולם לא יבין מה טעם יש בה, אכן דוקא ממנה נוצצת ומאירה מציאות היהודי בכל יופיה - ורוממתנו מכל הלשונות.

ביוהכ"פ קראנו על יונה הנביא שנשלח לעיר נינוה לעוררם בתשובה ואכן התעוררו כולם מתוך פחד שלא תתהפך העיר, מספרים חז"ל כי יונה היה מעולי רגלים וזכה לנבואה זו בשמחת בית השואבה.

הדברים מתבארים בדברי רש"י שיונה לא חפץ ללכת אל נינוה פן יתעורר קטרוג על ישראל מכך שהגויים חוזרים בתשובה, אכן לכך נאמרה לו הנבואה דוקא בשמחת בית השואבה כדי ללמד זכות על ישראל, כי הגויים אמנם שבים אל ה' מתוך פחד אך מי כעמך ישראל הדבקים בך וחפצים בעבודתך מתוך שמחה ועונג.

לא בכדי הפליגו כל כך הצדיקים במעלות העצומות להם זוכים בשמחת החג - אשרי העם שככה לו.

תוכן העניינים:

אספו לי חסידים	סוכה ולולב להאיר מדת היסוד
דרכי העבודה במשנת רבותינו	שבת חוד"מ סוכות תשע"ו, רעוא דרעיון
לקט אמרים לימי חג הסוכות	עולו אושפיזין עילאין
מרביתנו הקדושים	אמורי קודש בענין הארת האושפיזין בחג הסוכות
דברות קודש להושענא רבא	מכתב מכ"ק אדמו"ר הגה"ק מטופורוב ז"ע
הכנעה ושבירן לב ביום הושענא רבא	בענין אתרוג מהודר לחג הסוכות
דברות קודש לשמחת תורה	סימן לבנים
שמחת ישראל בשמחתו של הקב"ה	עבודות וסיפורים מרבוה"ק
בירור ההלכה והמנהג בנישיאת כפים ביום שמחת תורה בחז"ל	'קודשתו' באתרוג הקהל
מתוך הספה"ק משמרת שלום (סימן מא)	דיון הלכתי בדעות האחרונים בנושא
	משוך חסדך ליודעייך
	סיפור חסידי לימי חול המעד

עולו אושפיזין עילאין

אמרי קודש בענין הארץ האושפיזין בחג הסוכות

מתוך שיחות ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אברהם רחמא - שלמות האמונה והתרת הספקות

איתא במדרש (ב"ר לט, א) משל לאדם שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה דולקת אמר וכי אפשר לבירה בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה וא"ל אני הוא בעל הבירה, כך היה אברהם אבינו ע"ה אומר וכי אפשר לעולם בלא מנהיג, נגלה עליו הקב"ה וא"ל אני הוא בעל העולם.

תמיתה וכי אפשר לעולם בלא מנהיג, שייכת לכל יהודי, ע"ד דאיתא מהבעש"ט הק' (תולדות פר' בא) משל לנער כפרי שהשליך בבערותו אבן על מרכבת המלך, והמלך בחסדו לקחו לעיר המלוכה ומינהו לשר בהיכלו, וכאשר הכיר רוב גדולת המלך נתבייש מאד ונתחרט בכל לבו, הכיצד זולל בכבוד מלך רם ונשא. בדרך זו כאשר נכשל היהודי בחטא ל"ע, נגלה עליו השם יתברך ברוב חסדו והדרת כבודו, ועל ידי זה בא היהודי לחרטה בכל לבו, הכיצד העז להמרות פי מלך מלכי המלכים.

זהו כענין השאלה וכי אפשר לעולם בלא מנהיג, שתמה היהודי על עצמו וכי אפשר שיתנהג באופן שאפשר לעולם בלא מנהיג, הכיצד אינו חי בבהירות האמונה שהשם יתברך מנהיג העולם. זוהי עבודת ימי ר"ה ויוה"כ שנגלה השם יתברך וממציא עצמו בנפשות ישראל, ועל ידי זה תמה היהודי בעצמו וכי אפשר לעולם בלא מנהיג. ומכח זה זוכה בחג הסוכות שנגלה עליו בעל העולם ואומר לו אני הוא בעל העולם, על ידי שנכנס בצילא דמהימנותא ונקבע בו האמונה בבהירות.

וזהו ענין השמחה בחג הסוכות, כי אין שמחה כהתרת הספקות, וכאשר נפש לאדם ספקתו וכי אפשר לעולם בלא מנהיג, שנקבע בו האמונה בבהירות על ידי שנגלה עליו בעל העולם, זוכה לשלמות השמחה.

יצחק עקידתא - תכלית הדין הצחוק והשמחה

נחלקו התנאים (סוכה יא): בביאור הכתוב 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' (ויקרא כג, מג), לדעת ר' אליעזר הכונה לענני הכבוד ולדעת ר' עקיבא סוכות ממש עשו להם. להלכה אמנם נפסק כדעת רבי אליעזר (טושו"ע סי' תרכ"ה), אמנם יש לבאר דעת רבי עקיבא, מה מקום יש לעשות זכר לאשר ישבו ישראל במדבר בסוכות.

איתא בקדושת לוי (פר' וירא) 'ותאמר שרה צחוק עשה לי אלקים כל השומע יצחק לי', אלקים מורה על מדת הגבורה שהיא מדת יצחק, וכאשר היתה ההנהגה עם שרה במדת הגבורה בעת שהמתנהג זמן רב עד שנפקדה בפרי בטן, אמרה אח"כ שתכלית הגבורה שעל ידי זה יבוא צחוק ושמחה. כי בעת שמקבל האדם דבר מה ללא קושי ועיכוב, אינו מבין גודל החסד שבדבר ואין שמחתו גדולה כ"כ, כי נראה לו זאת כטבע וסדר העולם, רק על ידי שנחסר לו מקודם, נעשה לו שמחה בעת שמקבל הדבר, כי מבין שהבורא יתברך השפיע לו זאת.

והנה בעת שיצאו ישראל ממצרים הלכו למדבר אחר השם יתברך, ללא שום מחשבה וחשבון מהיכן יהא להם ולזרעם מזון ומקום לדור בו, אף שהיו צריכים התגברות גדולה לכך, כאשר משבח אותם הכתוב (ימיהו ב, ב) 'זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', וכאשר יצאו למדבר מתוך הכרה שמבלעדי השם יתברך לא יהא להם מאומה, אזי אף הסוכות שישבו בהם לדעת ר"ע הבינו וידעו שאין זה אלא מחסד ה' עליהם. לכן עושים זכר

ענין ביאת האושפיזין בסוכה, כי קדושת הסוכה מורה על אשר זוכים ישראל לאור וקדושה למעלה מטבעם ודרגתם, על ידי שמסרו עצמם להשם יתברך ביוה"כ פ' בגודל אהבה למעלה מטבעם, ומכח קדושה זו הנשפעת בנפשותם זוכים אף לקדושת האושפיזין למעלה מדרגתם ומצבם.

האינו תשע"ז, רעוא דרעיון

לכך, להזכיר חסד ה' שבכל ענין אף במה שנראה לעיני בשר כטבע וסדר העולם.

אושפיזא דיצחק - סוכות תש"פ

יעקב שלימא - הכנעה ושפלות

איתא בטור (א"ח סי' ת"ז) המועדים נתקנו כנגד אבות וכו' סוכות כנגד יעקב דכתיב (בראשית לג, ז) 'ולמקנה עשה סוכות', ויש לבאר שייכות חג הסוכות ליעקב אבינו.

ביאור הענין דאיתא בבאר מים חיים על הפסוק (בראשית לג, ד) 'וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו וגו', שהטעם ששלח יעקב מלאכים ממש לעשו, בכדי שעל ידי זה יבוא עשו לגאווה באשר שולחים לו מלאכים, ומתוך זה יפול ויכנע, כנאמר בנביא (עובדיה א, ד) על עשו 'אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך משם אורידך נאום ה'', שדייקא על ידי שעולה לגדולה ומתגאה יורד ונופל ממדרגתו.

אבל ישראל אינם כן אלא ככל שזוכים לגדולה משפילים עצמם, כדאיתא בגמרא (חולין פט). אמר להם הקב"ה לישראל חושקני בכס שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטים עצמכם לפני.

והנה בזה"ק איתא (אמור צח: - רע"מ) שמראש השנה מקטרג עשו על יעקב, ויעקב בורח ממנו על ידי צום ותפלה, עד אשר בתפלת נעילה נתבטל כחו של עשו, ואף על פי כן 'ויעקב נסע סוכותה' (בראשית לג, ז), ורק על ידי כניסתו לסוכה ניצול לגמרי משליטת עשו. היינו שביטול כח עשו הוא על ידי ההכנעה והשפלות, אשר הוא כנגד קלי' עשו שכל מציאותה גאוה והתנשאות, ועל זה מורה הסוכה אשר היא עשויה מפסולת גורן ויקב, שנכנס בה איש יהודי בדעת ובכונה שמבלעדי השם יתברך אין לו מאומה ובהכנעתו מבטל כח עשו לגמרי. וכן נהג יעקב אבינו בעצמו כשכא עשו להילחם עמו, שאמר להשם יתברך 'קטונתי מכל החסדים' (בראשית לג, יא), בכדי לבטל על ידי זה כח עשו.

משה רעיא מהימנא - נקודת הטוב שבכל יהודי

ביהי רצון שאומרים בשעת אגידת הלולב נזכר ששני ערבות הם כנגד משה ואהרן, והוא כנגד מדות נצח והוד, משה כנגד מדת הנצח ואהרן מדת ההוד, ויש לבאר שייכות הערבה למדת הנצח.

נקודת חיריק מכוונת נגד מדת נצח, והנה החיריק הוא נקודה קטנה, המורה על נקודה אחת שאין לה תוספת והתפשטות. אמנם אף ניקוד חולם הוא נקודה, אבל החולם הוא למעלה והחיריק למטה, והוא מורה על אשר אף אם האדם במצב שפל מאד, יש בו חלק מאתו יתברך שאינו בטל לעולם. ועל זה מורה הנקודה כי דבר שיש לו התפשטות לצד כלשהו אפשר לבטלו אבל הנקודה אי אפשר לבטלה, וזהו נקודה הפנימית שבאיש יהודי שאינה בטילה לעולם.

ענין זה נרמז בערבה אשר אין בה לא טעם ולא ריח, כי אף אם האדם כערבה יש בו נקודה אלקית שעומדת עולמית. לכן מורה הערבה על מדת הנצח, כמאמר הכתוב (שמואל א טו, כט)

וגם נצח ישראל לא ישקר', כי ישראל בכל מצב ישראל הוא ודבק בהשם יתברך באופן נצחי.

ענין זה האיר ביותר במשה רבינו ע"ה, כדכתיב (שמות ב, ג) 'ותרא אותו כי טוב הוא', ואח"ל (סוטה יב) שנולד מהול, ובאריז"ל איתא והובא במשנת חסידים הטעם שאומרים במילה 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו', טוב מורה על טוב בעצם קודם שנתפשט, כי קודם הסרת הערלה אי אפשר שיתפשטו החסדים, ואחר המילה נתפשט החסד ונעשה כי לעולם חסדו. מרע"ה נולד מהול כי לא היה בו כלל מציאות רע, ולכך 'ותרא אותו כי טוב הוא', שהיה אצלו מיד הטוב בגילוי, ומכח מרע"ה שכנגד מדת נצח נשפע בחינת טוב בכל איש יהודי, שבכל עת ומצב תעמוד בו נקודת הטוב ללא הפסק עולמית.

אושפיזא דמשה תש"פ

אהרן כהנא קדישא - ביטול המדות להשם יתברך

הנה בר"ה ויוה"כ פ' זוכה איש יהודי לדעת חדשה ורצון חדש בעבודתו, אמנם אחר ר"ה ויו"כ יש לו להביא הדעת והרצון בעבודה בפועל, כי אף שנשתנה רצונו ורצונו חפץ בטוב מצד הנשמה שבקרבו, מדות הגוף וטבעו עדיין קשורים בחומריות עד אשר משעבדם להשם יתברך.

זהו ענין הסוכה אשר היא כנגד ענני הכבוד, כי בצאת בני ישראל ממצרים ביטלו טבעם לגמרי להשם יתברך, בצאתם למקום ציה ושממה אשר א"א להתקיים בו בדרך הטבע, ועל ידי זה זכו לענני הכבוד אשר האירו להם שלא כדרך הטבע, כי טבע העננים להחשיך אור השמש, ובמדבר האירו לישראל כדאיתא (ברייא דמלאכת המשכן פ"ד) מסתכל בחבית ויודע מה שבתוכה בטפיח ויודע מה שבתוכו מפני ענן השכינה.

בדרך זו נכנס איש יהודי לסוכה אשר היא דירת עראי, ומדרך העולם אין לו בה צרכי והרגלי גופו כבדירת קבע, ובכניסתו לסוכה בביטול טבעיו ורצונותיו להשם יתברך, נשלם עבודת ר"ה ויוה"כ פ'.

לכן היו ענני הכבוד בזכות אהרן הכהן, כי אהרן היתה עבודתו בביטול המדות להשם יתברך, כפי שאמר הקב"ה למשה (שמות ד, יד) 'הלא אהרן אחיך הלוי וגו', וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמה בלבו, כי כל ימי שעבוד מצרים היה אהרן מנהיג ישראל וסובל עמם קושי הגלות, ובבוא עת דודים נתמנה אחיו הקטן לגאלם, ולא זו בלבד שלא התרעם אהרן על כך אלא שמח בלבו לקראת משה אחיו, כי תכלית עבודתו לבטל מדותיו וטבעיו להשם יתברך בשמחה וברצון.

יוסף צדיקא - התקשרות בהשם יתברך בענינים הגשמיים

בכל שנה בר"ה ויוה"כ פ' מקבל איש יהודי כחות רוחניים של אהבת ה' ויראתו, כדאיתא בספ"ה ק שכל שמתאמץ ומתחזק בעבודתו בימים אלו, זוכה להתעוררות אהבת ה' ויראתו בלבבו בכל ימות השנה, ובימים אלו אינו עסוק אלא בענינים רוחניים, כדאיתא בספ"ה ק שבר"ה ובפרט ביום ראשון לא יבקש על ענינים גשמיים, כי כל כולו נתון במציאות של 'מלך על כל העולם כולו', וכל אשר פונה לבו לענין אחר ביום זה נחסר על ידי זה משלמות המלכות, וביה"כ מפשיט עצמו לגמרי מכל תאוה גשמית, אשר לכך מכוונים העינויים הנהוגים בו.

וכאשר בא חג הסוכות - חג האסיף 'באספך את מעשיך מן השדה' (שמות כג, טז), מתחיל האדם לשוב לעניני עוה"ז ובימים

מכתב מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מטופרוב זי"ע הי"ד

אל נאמנו הרה"ח ר' יעקב מרדכי קאליקה ז"ל - ממונה כולל קוידניוב בארה"ק
ברכות והודאות על אתרוג נאה ומהודר ששלח אליי מארץ ישראל
פרסום ראשון

אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב מרנא מטופרוב זי"ע את המצוות - בוז יבזו לו!
חביבותו למצוות לא ידעה כל גבול, כעשרים מכתבים שונים שרדו לפליטה ממנו ז"ל וברובם
המוחלט עוסק הוא בעסק המצוות בהידור. קרוב לעשרה מכתבים ארוכים ומפורטים כתברכינו
ומנסה בפעולות חובקות עולם להשיג טלית של מצוה מארץ הקודש, במכתבים נוספים מתעסק
הוא בהשגת אתרוג מארץ ישראל.

שנת תר"צ - שנת שמיטה היתה, עדיין חודש אייר עתה, אולם מעייניו של רבינו זי"ע
משוטטות כבר סביב האתרוג לחג הסוכות, וכך בסיום מכתב שנכתב 'אור ליום ב' ח"י בטו"ב
למספר בני ישראל' - ל"ח בעומר תר"צ בענין הטלית שרבינו כה השתוקק להשגתה כותב:
בעזה"ת שנזכה ונחיה ונראה ויגיענו השי"ת למועדים וחגים לישון ויזכינו בעזה"ת באתרוג
טוב ויפה מראה. ויזכור כת"ר שיחי' לקנות דווקא אצל נכרי מפרדסו ולא לקנות אצל העובדים
בשביעית, אם אמנם ע"י ערמה בשטר מכירה ועכ"ז אין רצוני על זה [...] דעת הפוסקים, על כן
הנני ביותר מקודם שידע כת"ר יחי' האיך להתנהג לטובה.

מקבל המכתבים נאמנו ומקורבו החסיד ר' יעקב מרדכי קאליקה - ממונה כולל קוידניוב
בארה"ק, מילא אכן את מבוקשו ושלח אל טופרוב אתרוג הדור ומשובח מפרי הארץ. במכתב
שלפנינו - אשר העתקו מצוי באוצר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מודה לו רבינו על כך מעומקא
דליבא ולא חוסך ממנו את ברכות קדשו.

החלוקה לקטעים, הפיסוק, ההדגשות וכיו"ב נעשו על ידינו.

יום ד' אסרו חג הסוכות לסדר 'בראשית בר"א' (בראשית א, א), כמו שאמר כ"ק מרן חותני הרה"ק אדמו"ר זצלה"ה זי"ע
וכ"י אמן, שמרומז כל השפעות הטובות - חיי לשון ובריות גופא, בני כמתרגם על בן - בר, מזוני - נושאים בר' (עי'
בראשית כה, מג) - תבואה, ממילא מרומז בראשית ישפיע השי"ת חיי בני ומזונות באור התורה.

ויברך אתכם לפ"ק, בחיי"ם וברכ"ה הישועה, תרח"ם נ"א [- תרצ"ט] לפ"ק

שנה טובה ומבורכת, שנה טובה ומאוצרת, ופרי הארץ לגאון ולתפארת, ומאשרת ומעושרת בעושר וכבוד וחיים
טובים וארוכים וברכה והצלחה לידידי היקר רב חביבי, הרה"ח הנגיד הנכבד החסיד והנעלה איש המדע והתבונה, נחמד
ונעים בתורה ומדעים, נודע לתהלה מו"ה יעקב מרדכי נ"י בן מאריאש קליקה, עכ"ב יחי'.

ומשנהו ידידו היקר הרה"ח הנגיד הנכבד החסיד הנעלה איש נודע לתהלה, יחי' ויתברך עם כב"ב יחי' [- לא ברור למי
הכוונה].

אחדשה"ט

בכל נפשי ובאהבה רבה ואהבת עולם אביע תהלתי להשי"ת ואתן תודה ותשואת חן גדול, לכ"ה ידידו נפשינו
היקרים יחי' אשר זכיתנו באתרוג הטוב והיפה באמת פרי עץ הדר אשר שלחתם לי והגיענו במועדו לשמחת לבבי.

במה אקדם שבח והודאה על זאת כי ממש החייתם לנפשי, יראו עיני וישמח לבבי ותגל נפשי במתנכם העולה לריח
ניחוח, כמאמר חז"ל 'רי"ח נחו"ח' (שמות כט, יח וברש"י) שאמרתי ונעשה רצוני.

האתרוג היה הפלא ופלא במראה ובנקיות והדר בתכלית ההידור עם הבליטות והפיטמא, והכל על צד היותר טוב.
אשריכם שזכיתם להיות מזכי את הרבים, כי כמה מאות ברכות ברכו עליו אשר ממש ענו ואמרו כולם זאת שקווינו
מצאנו, ולקחתם לכם משלכם מארצנו הקדושה, וביתרון ההכשר משביעית ותרומות ומעשרות, כי ראיתי ההכשרים
מהסוחרים מלבוב ונעלם ממני מי המה המכשירים, אולם זה ההכשר שלכם ממיודענו וממכירנו המה והכל נעשה על
שורת הקודש.

יישר כחכם וה' הגומל הטוב ישלם גמולכם הטוב ויברך אתכם השי"ת ש' בשנה טובה ומבורכת ומוצלחת בשפע ברכה
הצלחה ופרנסה טובה בכבוד וברווז וחיי נחת מכל צאצאיכם היקרים יחי' לחיים טובים ושלוש בכלל כל ישראל אמן.

והשית"ש יעזרנו בזכות הארבעה מינים ומצות סוכה שמרומזים בהם כל המיני ישועות בחיי בני ומזוני וריחי ורפואות
וישועות וכל טוב סלה כמבואר בספרים הקדושים לולב מספר חיים, הד"ס מספר חיים עם הכולל, גם מספר כ"ל טו"ב,
ערב"ה מספר זר"ע והכל צריכים, ואתרוג מספר תור"ה עם הכולל והכל יפה בעתו ע"י הסוכה מספר שם הפרנסה פותח
את ידיך'.

השית"ש יעזרנו וישוענו מהרה ונושעה בברכה המשולשת בתורה חיי בני ומזונות, בכח התורה ובזכות מצות הסוכה
תסוך עלינו בסוכת רחמים וחיים טובים וארוכים ושלוש בברכה שלימה אמן. ונוכה לשנה הבאה בירושלים כולנו ביחד
בחי נחת הקדושה בכלל בית ישראל אמן.

ידידכם אהבכם בלב ונפש חפציפה דושה"ט באהבה רבה ואהבת עולם הנרגשת מלב ללב.

ונא להודיענו אודות הטלית אם יש עוד תקוה טובה לקבל טלית טוב ויפה מא"י ברצוני ברצון השי"ת.

ומה נשמע אודות ש"ב הרב הגביר הרה"צ שארשער מנעוויארק הכל נא להודיע, כי מחיר הטלית מוכן אצלי לשלוח
אליכם באהבה.

אלו נשפע בו כח לעסוק בענייני הגשם ללא היסח הדעת כל
כך מדבקו בהשם יתברך, אשר זהו תכלית ירידתו לעוה"ז
שירומם ענייני הארץ להשם יתברך. ובאמת עבודה זו גדולה
מעבודת ר"ה ויו"כ, כי בעת שיושב היהודי עטוף בטליתו
וכולו עסוק בתפלה ועבודת היום, לא יקשה לו כ"כ להתנתק
מענייני החומר, אבל בעת ששב לעסוק בענייני פרנסה וכל
הנצרך לבני ביתו, עבודה גדולה היא שיהיו מחו ולבו שקועים
בחי"י עולם, ולכן נשפע כח בחג הסוכות.

זהו כח יוסף הצדיק לקשר כל התשוקות והכחות להשם
יתברך בכל זמן ומצב, כאשר היה דבוק בהשם יתברך אף
בהיותו במצרים ערות הארץ, כאמרו לאחיו השבטים
'והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים' (בראשית מה, יג), שאף
בטומאת מצרים דבק בכל מציאותו בגילוי כבודו יתברך.

אושפיזא דיוסף - תשע"ה

דוד מלכא - הושענא רבא

ענין יום הושענא רבא, שאחר שעברו על האדם ימי החג
ועתה עומד הוא קודם זמן היחוד בשמיני עצרת, מתבונן
בעצמו כי אין בידו מאומה במה לחלות פני מלך, ואינו אלא
כערבה אשר אין בה טעם ולא ריח, ואזי מבקש מהשם יתברך
שיחוננו בחסדו במתנת חנם, להשפיע עליו אהבה ודבקות
בהשם יתברך אע"פ שאינו ראוי וכדאי, ועל ידי תחנתו
בשפלות והכנעה זוכה ליחוד בשמיני עצרת.

באופן זה היתה תפלת דוד מלכא משיחא, המורה על מדת
המלכות דלית לה מגרמה כלום (זוהר וישב קפא), כמאמר
הכתוב (תהלים פו, א) 'תפלה לדוד הטה ה' אזנך ענני כי עני
ואביון אני, ולא בקש אלא שיחון אותו השם יתברך במתנת
חנם - 'חנני ה' כי אליך אקרא כל היום' (שם ג).

על דרך דאיתא במדרש תהלים על הפסוק (תהלים כה, ב)
'אלקי בך בטחתי אל אבושה', מעשה שתפסו שומרי המדינה
אדם, ואמר להם הניחוני שאהבו של מלך אני, ואחר אמר
למלך בבקשה ממך איני בן ביתך אלא בך בטחתי וכו' אמר
להם בשביל שבטח בי הניחוהו, כך דוד אמר 'אלקי בך בטחתי'
בשביל שבטחתי בך 'אל יעלצו אויבי לי'.

בכח זה זוכה היהודי לחתום בנפשו כל הארות החג לבל
ישלטו בו ידי זרים, כהמשך דברי המדרש ולא אני לעצמי כל
כך, אלא גם 'כל קוץ לא יבושו', שעל ידי שידוע שאין בו
מאומה אלא שבוטח בהשם יתברך, מגן עליו הבורא יתברך
ומושיעו מכל אויביו.

>>> המשך מעמוד א

בהיותו מקושר אליו יתברך מצד עצם מציאותו למעלה
מהרגש הלב.

זהו ביאור הכתוב 'והנה קמה אלומתי וגם נצבה והנה
תסובינה אלומתיכם ותשתחווין לאלומתי, שכל שבטי י-ה
אשר לכל אחד עבודתו במדה המיוחדת לו, צריכים לקשר
עצמם למדת יוסף הצדיק שהיא הצינור המשפיע לכל המדות
ועל ידה באים לשלמותם.

בזה יבואר הכתוב 'סוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח
בישראל ישבו בסוכות', 'כל האזרח' כל מציאות האדם בכל
כחות נפשו ישבו בצילא דמהימנותא בביתו להשם יתברך,
'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל
בהוציא אותם מארץ מצרים', כאשר ביציאת מצרים השפיע
הבורא יתברך קדושה על ישראל לחלצם ממ"ט שערי טומאה
עד שבאו בקבלת התורה לדעת ודבקות גמורה בהשם יתברך
בכל מציאותם כמאמר הכתוב 'אתה הראת לדעת' וגו', כן
זוכה איש יהודי בישיבתו בסוכה 'למען ידעו דורותיכם',
שמיאיר אור ה' לקשר מציאותו וכל כחות נפשו ליוצרו.

שבת זוה"מ סוכות תשע"ה, רעוא דרעיון

חשיבות היגיעה בבניית הסוכה

פעם בערב סוכות התייגע הרה"ק ר' מיכל מלעכוויטש ז"ע באסיפת צרכי סוכה - קרשים וסכך, והלך ליער וקצץ בעצמו ענפים וגם אסף קרשים והיה לו קשה מאד וזה לקח לו את כל היום. שאל אחד מבני ביתו של מרן הס"ק ז"ע אם יש לך תלמידים כמוהו מדוע אינך נותן לו צרכי הסוכה - הלא כאן בבית יש די והותר. נענה הלעכוויטשער ואמר התדע שכל תנועה שלו שעוסק בבנין הסוכה וכל היגיעה שלו איזה נח"ר גדול מאד עושה בכך להשי"ת, וכי היאך אפשר למנועו מזה.

בלילה אחרי כל היגיעה העצומה ירד גשם סוחף, ולא היה יכול לקיים מצות סוכה וישב ובכה מאד. כשבא בבוקר אל בית הכנסת אמר לו רבו - 'א נאר וויינט און זאגט נישט וואס ער וויינט' - שוטה בוכה ואינו אומר על מה הוא בוכה. כי היה בשמים התערורות גדולה מאד מהעבודה שלו, והיה יכול אז לפעול אצל הקב"ה שלא יהיה עוד אף פעם גשם בליל ראשון של סוכות.

כמה חביבין מצוות על ישראל

דרכו ומנהגו של מרן הס"ק היה להזמין כמה קרשים כדי להלוות אותם לכמה עניים בעיר אחר יום הכיפורים לעשות מהם כל אחד סוכתו. ופעם אחת בערב סוכות בא לפניו סנדלר אחד נכה על רגל אחת, שישאל גם לו איזה קרשים לסוכה, וענה לו הרה"ק כי כבר לקחו ממנו כל הקרשים. והנה הרה"ק השקיף בעד החלון, וראה איך שהוא הולך ושב לכמה בעלי בתים בעיר להשיג קרשים לפניו. ואמר הרה"ק בבכי: 'רבש"ע ראה עד כמה גדול וחביב מצות סוכה לעמך בני ישראל במסירות נפשם וגופם, שהגשם הולך עתה והרפז וטיט בכל חצות, ועם כל זה הסנדלר העני הזה נכה רגל והולך בבתי רגליים קרועים זה יותר משעה הולך ומחפש בכל העיר כדי שלא לבטל מצות סוכה, ועתה השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל בכל טוב ופרוס עליהם סכת שלומך'. ותיכף הלך בעצמו אל עליית ביתו ומצא שם איזה קרשים, וציוה למשרתו לרדוף אחר הסנדלר וליתן לו את הקרשים האלה וגם את הסכך הנשאר מסוכתו. וציוה למשרתו גם לעזור את העני הזה להעמיד סוכתו, כי היה זה ערב יו"ט.

קדושת הסוכה

מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע כשבא לסוכה בלילה הראשונה היה נופל על הקרקע מהסוכה ומנשקה, ואמר: גוף מגושם כזה ידרוס על המצוה רבה כזה. ופעם אמר: מצות סוכה הוא גדולה למאד, אשר במצוה הזו נכנסים אנחנו עם הפאסטעלענס, היינו אוכלים ושותים וישנים הכל בהמצוה.

כעין זה מסופר כי הרה"ק ר' יואל טשאפלער זצ"ל נזדמן לו פעם להיות בלעכוויטש לפני חג הסוכות והזמינו הרה"ק רבי מיכל"י מלעכוויטש ז"ע על ימי החג, ובליל ראשון אחר התפילה כשנכנסו לסוכה התחיל רבי מיכל"י להשפיל את עצמו בדברים המכניעים את הלב ואמר: איך יהיה גוף מתועב כזה להכנס ראשו ורובו לתוך קדושה רמה ונשגבה כזו, אזא פארפאטשקעטער גוף זאל אריין גיין אין אזא הייליגע מצוה וכה הרבה בדברים המשברים את הלב עד כי נמש לבו של רבי יואל בקרבו, וליום המחרת לא בא אצלו לסעודת שחרית.

הארת מצות סוכה וד' מינים אצל מרן הס"ק

מרן אדמו"ר מוהר"נ מלעכוויטש ז"ע אמר: הנה הגר שפחת מצרים בראותה המלאכים אמרה (בראשית טו, יא): 'הגם הלום ראיתי אחרי רואי', כי מי אני שאזכה לראות מלאכים, אך יען שראיתי אותם בביתו של אברהם. כן אנחנו, מי אנחנו להגיע למצות סוכה ולולב אתרוג הדס וערבה ואיזה השגה יש לנו בהם, אך 'אחרי רואי' - אחרי כי ראינו גודל הארתם שהיה אצל אבינו הק'.
כל האזרח ישבו בסוכות

פעם בחג הסוכות באו בעלי בתים ממוש אל סוכתו של המרא דאתרא הרה"ק רבי יחיאל ממוש ז"ע והיו מדברים על הא ועל דא, עד שהוא ז"ל בקש מהם שיפסיקו ויחרישו, ואמר בזה"ל: דרך ארץ מפני האבות הקדושים, הם נמצאים פה עכשיו.

תיקון נשמות בסוכה

הרה"ק ר' נחום שו"ב ז"ע תלמיד מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע בימי זקנותו ביושבו בסוכה בחג הסוכות באה אליו נשמה אחת לבקש תיקון, ושמעו האנשים שהיו שם שדבר עם הנשמה

ואמר לה: מה רצונך בוא היכנס לסוכה, והשיב הנפטר שאינו יכול להיכנס לסוכה, ואמר לו, אם כן לך ממני, ולא רצה להתעסק עמו.

רזי הנענועים

תלמידו של מרן הר"נ מלעכוויטש ז"ע היה הרה"ק ר' דוד דנ"ס ז"ע והיה מאוכלי שולחנו, ובלילה הראשון של חג הסוכות ביושבו אצל שולחנו הק' בכל איזה רגעים חטף את הרב דוד בידו ואמר: ר' דוד, ר' דוד, מארגין וועלין מיר זאגין, כמאמר העולם 'בינד מיר אויף אלע פיר און ווארף מיר צוא ווישן דאס מאייניגע', ופניו היו בווערים כלפיד אש]- וזהו רמז על אגודת הארבע מינים והנענועים. והדברים עתיקים].

נפשי הולת אהבתך

עבודה גדולה היתה אצל רבותינו הקדושים הפרידה מהסוכה והיו מנשקים את דפנות הסוכה והסכך בגעגועים גדולים ובאהבת עולם, מעמד זה היה נורא הוד ורבים מבני העיר הפשוטים היו מתאספים לחזות בעבודה זו. מרן אדמו"ר מוהר"י ז"ע בחג הסוכות הראשון להנהגתו - כשני שבועות לאחר הסתלקות אביו מרן אדמו"ר מוהר"א ז"ע [שנסתלק בכ"ז אלול תרנ"ז] אמר אבוה"ק כשהיו נפרדים מהסוכה היו מנשקין הסוכה מתוך אהבה, ואנו מנשקין מתוך פיוס...

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א כי שנים רבות לאחר הסתלקותו של מרן אדמו"ר מוהר"א ז"ע לחיי עולם אירע בעיר קוידניוב מקרה לא טוב אשר בת ישראל - בת למשפחה שלא היו מעדת החסידים רצתה להנשא לבן נכר רח"ל, הוריה השבורים והרצוצים ניסו למונעה בכל דרך, אך לא עלתה בידם. לילה אחד קודם יום החתונה המיועד, שבה לפתע הבת כנעוריה אל בית אביה וסיפרה להם כי ויתרה על הקשר עם הערל. שאלוה הוריה הנרגשים מי הצליח לשכנע אותה שלא תנתק עצמה מכלל ישראל רח"ל, השיבה כי אינה יודעת מה היה לה, אך לפתע נזכרה כי בילדותה ראתה פעם אחת את צורתו של רבי אהר"י קוידניובער בפרידתו מהסוכה, מחזה נורא זה עמד נגדי ולא נתן לי מנוח, והודעתי מיד לערל כי אין לי יותר כל שיג ושיח עמו.

אשריכם ישראל

העבודה בימי חודש תשרי אצל מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע בימים הנוראים ובכל ימי חג הסוכות, היתה ביגיעה עצומה עד כלות הכחות. והחסידים שהיו אצלו השולחנות הקדושים, ותפילתם היתה בקולי קולות עד כי ניחר גרונם. בהגיע שמחת תורה בשולחן האחרון נשאר כל החסידים יגיעים ועייפים בלי כח ממש וגרונם ניחר מעבודת כל החודש. ויזעק מורינו ורבינו הקדוש אליהם: למה אתם מחשים, שרייט 'אשריכם ישראל, אשריכם ישראל, אשר בחר' וכו' (מתוך הפיוט שישו ושמוח), והחליפו כח ונעשה זעקה גדולה 'אשריכם ישראל'.

אין בכל העולם מחבב מצוות

כמו אדמו"ר הרא"ש מסטאלין ז"ע

יומא דהילולא קדישא כ"ד תשרי

בערב חג הסוכות של שנת תקע"א טרם היה לרבינו הקדוש רבי אשר מסטאלין ז"ע אתרוג לחג הסוכות. והנה הרה"ק ר' דוד מסטעפיץ ז"ע שנלב"ע למחרת יום הכפורים באותה שנה אמר בערב יום הקדוש: סי איז ניט דא אין דער גאנצער וועלט קיין גרעסערער מחבב מצוה פון דעם סטאלינער, זאהל מען נעמען א גוי און שיקין דעם אתרוג צוא דעם סטאלינער - אין בכל העולם מחבב מצוות כמו הסטאלינער - קחו נא את האתרוג המוכן בעדי ושילחוהו אליו על ידי גוי.

ביום ראשון של חג הסוכות לא הגיע עדיין האתרוג, ונכנס אליו בנו הרה"ק בעל 'בית אהרן' זצ"ל, ושאל את אביו: טאטאלע מדוע אין אתה אוגד את הלולב, ענה לו: מיר האבין דאך נישט קיין אתרוג. פתח הבית אהרן פוי בחכמה ואמר: דיא וועלט זאגט דאך, אז דער חתן פאר שפעטיגט זיך צוא דיא חופה - פאר שלייערט מען דער ווייל דיא כלה... לעומתו אמר אליו אביו: החייתני בני; דוא ביזט גירעכט מיין קינד, והלך לאגוד את הלולב, ובתוך כך הגיע השליח עם האתרוג ששלח לו במתנה הרב המגיד מסטעפיץ זצ"ל.

‘וקדשתו’ באתרוג הקהל

משך מאות בשנים בהם התגוררו היהודים במזרח אירופה, בקושי ובממון רב ניתן היה להשיג אתרוג כשר ומהודר ומכורח הנסיכות קנו להם היהודים בעיירות אתרוג אחד בשותפות לכל בני הקהילה, מלבד הנגידים ובעלי הבתים שהיו יכולים להרשות לעצמם לשלם הון תועפות עבור ד' מינים מהודרים. בספרי הפוסקים משנים אלו יש שאלות וספקות הלכתיות רבות שנבעו כתוצאה מהנהגה זו.

לפנינו שאלה שנשאל הג"ר שלום אליהו שטאם זצ"ל אב"ד ומו"צ בעיר הורודוק ומגדולי רבני אנ"ש, בענין אתרוג הקהל האם חייבים להקדים את הכהנים שמבין הקהל מדין וקדשתו - להקדימו לכל דבר שבקדושה (גיטין נט:). הבאנו את דבריו שנדפסו בחוברת "המאסף" (שנה ו' חוברת ד' ס' כ"ט) שיצאה לאור במשך שנים בארץ ישראל. שאלה זו וראיתו הנפלאה של הרב שטאם עוררו הדים רבים, במאמר שלפנינו הובאו דבריו ודברי הרבנים הגאונים שהשיבו עליהם.

כאמור, הנה"ח רבי שלום אליהו שטאם זצ"ל, היה מגדולי רבני אנ"ש. תלמיד חכם מופלג וכן עליה מורם מעם. כרבים מגאוני דורו, נמשך אחר אורו של מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע, שלצד קדושתו הנשגבה, כידוע שהיה מגאוני דורו וכל רז לא היה אנים ליה, אשר רבים מגאוני ליטא המתנגדים נמשכו אחריו ואמרו אחריו מקודש מקודש.

לאחר הסתלקותו של מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע דבק אל מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע. בשנים אלו הו"ל את הספר הקדוש 'זכר צדיק' מאמרי קודש מרבו מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע. כן הו"ל גם את הקונטרס 'דובר שלום' וכתוכו הביא גם כמה מאמרים מרבוה"ק זי"ע.

חומר רב נמצא ברשות המכון אודות האי חסידא ופרישא מפארי רבני אנ"ש ועוד חזון למועד להרחיב ביריעה נפרדת אודותיו.

דלשניהם להכהן ולישראל יש זכות לברך באתרוג זה, לזה קודם הכהן מצד מצ"ע דוקדשתו. אבל במעשה דר"ג בסוכה מ"א לא היה לו שום זכות בזה לא לר"י ולא לראב"ע כי האתרוג היה של ר"ג שלקחו באלף זו ולזה לא שייך התם מצ"ע דוקדשתו, הגע בעצמך שר"ג לא היה רוצה לזכות בו רק לר"י לברך עליו ולא לראב"ע האם היה בזה מצ"ע דוקדשתו ליתן גם לראב"ע, דאטו אם אחד רוצה ליתן מתנה אחת לישראל ולא לכהן יש בזה מצ"ע דוקדשתו הא ודאי אינו, דכל שלא יש בזה זכות מבורר להכהן ולהישראל בזה ליכא שוב מצ"ע דוקדשתו כי אם רק בהנך דלקרות בתורה ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון, ולכן באתרוג הקהל דשם יש זכות בו להכהן כמו להישראל לברך בו יש לומר דקודם הכהן, והוא חילוק נכון לפענ"ד ודוק.

דברי מו"ל המאסף הרב קואניקה צריכים ביאור, מאחר שמצאנו בשו"ע סי' קס"ז בהלכות בציעת הפת ובס"י רא בהלכות זימון, דיני קדימת כהן אף באופן שיש אחד שהוא בעל הסעודה וכהן וישראל סמוכין על שולחנו, דהכהן קודם לישראל מדין וקדשתו. ומצאתי שכבר העירו כן על דברי המו"ל בהמאסף עצמו (שנה ז' חוברת ח' סי' ע"ז).

אך לאידך גיסא, צודק הוא בטענתו, דאטו אם אחד רוצה ליתן מתנה אחת לישראל ולא לכהן יש בזה מצ"ע דוקדשתו הא ודאי אינו.

ובביאור הדברים נראה דביסוד דין וקדשתו איכא ב' דינים, דין א' להקדים הכהן בכל דבר קדושה, והוא אף באופן שאינו שותף ואין לו חלק בדבר. ודין ב' להקדימו ולכבודו בדבר שותפות אף אם אינו דבר שבקדושה ליטול מנה יפה כדאיאת בגיטין נט ע"ב. ובאמת החפץ ליתן מתנה אינו צריך להקדים את הכהן, וראיה לדבר נמי מהלכות מצרנות חו"מ סי' קע"ה בדיני קדימת מכירת הקרקעות דלא נזכר שם דין קדימה לכהן. אך לפי"ז שוב הדרא קושיא לדוכתה דאיך הקדים ר"ג את ר"י על ראב"ע הכהן, מאחר שאתרוג נמי הוא דבר שבקדושה שצריך להקדים את הכהן. ונצטרך להגיע לתירוצים האחרים של רבותינו החתם סופר והבן איש חי זי"ע.

לשלמות הענין נציין לגירסת הגמרא כפי שמובאת בדקדוקי סופרים 'נתנו [- ר"ג] לר' אלעזר בן עזריה ויצא בו, נתנו במתנה לר' יהושע ויצא בו והחזירו לרבן גמליאל'. ולפי גירסה זו קושיא מעיקרא ליתא דאכן ראב"ע הכהן קדם לר"י הלוי, כדת וכדין.

וזאת תורת העולה:

לדעת החתם סופר, הבן איש חי, והגר"ב צ"ע קואניקה, איכא דינא דוקדשתו באתרוג הקהל וצריך להקדים את הכהן.

לדעת הגרא"ש שטאם אין צריך להקדימו.

לדברי החת"ס: לוי המופלג בחכמה יותר מהכהן קודם לו, וישראל המופלג מהכהן טוב להקדים את הכהן.

וזקנים שהיו באין בספינה, אבל אם נתן לו ואחר כך בא האחר לצאת בו אינו רשאי, אלא לולב ישיב לבעליו והוא יתנהו לאשר ירצה.

וכן כתבו עוד ראשונים בסגנון דומה, ומוכח מדבריהם שר"י וראב"ע כן היו יחד באותו מעמד ולא בא"ז, וא"כ לכאורה קמה וגם ניצבה ראייתו של אב"ד האראדאק.

אך יש לדחות ולקיים דברי הבניהו שקודם בא לפני ר"ג ר"י לבדו ותוך כדי שקיים ר"י מצותו הופיעו ראב"ע ור"ע ונתן להם ר"י הלולב בפני ר"ג.

ובאמת שהגה"ק החתם סופר כבר עמד על הראיה בחידושו על אתר וכך כותב:

יש לתמוה על הסדר הזה שהקדים ר' יהושע בן הנניה הלוי לפני ראב"ע הכהן, ואי משום הפלגתו של ר"י בתורה ובקנה, א"כ מאי טעמא הקדים ראב"ע לר"ע. וצריך לומר הפלגת תורה וזקנה מהני להקדים לוי לכהן שהוא מדריגה אחת, אבל לא להקדים ב' מדריגות ר' עקיבא - ישראל לפני ראב"ע הכהן, זה לא אמרינן.

דברי החתם סופר מחודשים הם וכפי שסיים בעצמו *והוא חידוש דין*. והמעייני באו"ח סימן קכ"ז סי"ד יראה שבכל אופן מעיקר הדין ת"ח מופלג בחכמה ואפי' ישראל קודם לכהן הפחות ממנו בחכמה, וא"כ אמאי קדם ראב"ע לר"ע שהיה מופלג ממנו בחכמה ובשנים.

וליישב דברי החת"ס צ"ל דאף דמדינא אכן קודם ת"ח מופלג ואפי' לכהן הפחות ממנו, מ"מ כתב שם ברמ"א דאם הכהן נמי תלמיד חכם אלא שהוא פחות מן השני טוב להקדים את הכהן, וצ"ל לדברי החת"ס דדין זה נאמר רק בישראל, אבל לוי המופלג יותר מן הכהן אין ענין כלל להקדים את הכהן, ואדרבה הלוי קודם. ולכן הקדים ר"ג את ר"י שהיה לוי מופלג בחכמה, ואח"כ את ראב"ע שהיה כהן, ואח"כ ר"ע שהיה ישראל, ואף שהיה מופלג יותר מראב"ע, מ"מ ככה"ג טוב להקדים את הכהן כנ"ל.

מו"ל "המאסף" הג"ר בן ציון אברהם קואניקה מגדולי חכמי ירושלים דאז התפעל אף הוא מראיה נפלאה ומחודדת זו, וכך כותב הוא:

הערת ידידיו הרה"ג שליט"א **הדשה ונכונה היא מאד**

נראה לפענ"ד לחלק בדרך נכון מאוד דמצ"ע דוקדשתו היינו רק בזמן דלהכהן יש בזה חלק בהכרח כמו הישראל ושוה אליו בדבר הזה כמו הישראל בדבר ההוא שדן הישראל והכהן לזכות בזה ואזי אמרינן דהכהן קודם משום מצ"ע דוקדשתו כמו בקריאת התורה דחלק הכהן והישראל שוה לקרות בתורה בציבור כי לשניהם מוטל החיוב והזכות יחד אזי קודם הכהן מצד מצ"ע דוקדשתו, וכן לברך ברהמ"ז דשניהם אכלו ולשניהם יש הזכות לברך, לזה קודם הכהן, וכן ליטול מנה יפה ראשון דיש זכות בדבר זה להכהן כמו להישראל, וכן באתרוג הקהל

ב"ה ד' לסדר וירא א' מרחשון תרס"א פ"ק האראדאק כבוד ידידי הרב ... כש"ת מו"ה בן ציון אברהם קואניקה, שליט"א, עורך "המאסף".

ייתב נא להדפיס, הערה קצרה זו אשר נשאלתי, בחג האסיף העבר, בהקהל העולם לברך באתרוג הקהל. ושאלו אם שייך בזה מצות עשה דקדשתו ליתן לכהן לברך תחילה.

והנה גוף הענין מבואר בשערי תשובה [-לא מצאתי], אך לכאורה יש להעיר מהא דסוכה מ"א ע"ב נטלו רבן גמליאל ויצא בו ונתנו לר' יהושע במתנה נטלו ר' יהושע ויצא בו ונתנו לר' אלעזר בן עזריה כו' והלא ר' אלעזר בן עזריה היה כהן כמבואר במתניתין דמעשר שני פ"ה משנה ט' והי' לרבן גמליאל אחר שיצא בו בעצמו להקדים לר' אלעזר בן עזריה לר' יהושע, אלא על כרחך דלא שייך בזה מצ"ע דוקדשתו.

והנני ידידו הטרווד

שלום אלי' שטאם מו"צ דפה

שמע הראיה הנפלאה והמחודשת של הג"ר אליהו שלום זצ"ל הגיעה עד בגדד הרחוקה וכך כותב הגאון הנודע רבי יוסף חיים בעל הבן איש חי בספרו בניהו על אתר:

הנה בהמאסף שנה שישית חוברת ד' כתוב בשם רב ומו"צ דעיר האראדאק יע"א שנסתפק בהקהל העולם לברך באתרוג הקהל אם ששייך בזה מצ"ע דוקדשתו ליתן לכהן לברך תחילה, ולמד מכאן דאין לדקדק בזה, דהא ראב"ע היה כהן והיה לו להקדימו על ר"י, אלא בע"כ דלא שייך בזה מצ"ע דוקדשתו עכ"ד.

וזכר אני כי בעת שראיתי דברים אלו בהמאסף כשהגיע לידו תמהתי על דבריו דאין מכאן הוכחה כלל דמנ"ל שהיו ר"י וראב"ע עומדים שניהם ביחד אצל ר"ג דילמא תחילה נכנס ר"י לבדו אצל ר"ג ונתן לו ואח"כ נכנס ראב"ע, ולעולם אם היו שניהם עומדים ביחד היה מקדים ליתנו לראב"ע. ועוד פסקתי בראיה זו מצד אחר וגם בעיקר הספק ואכמ"ל.

מסקנת רבי יוסף חיים שאין להוכיח מכאן לנידונינו דשמה לא באו ר"י וראב"ע ביחד לפני ר"ג רק בזה אחר זה וממילא לא שייך כלל להקדים את ראב"ע הכהן.

אולם, יפה העירו בילקוט מפרשים - מתיבתא מדברי כמה ראשונים בסוגיין שתמהו כיצד זה נתנו ר"י לראב"ע, אחר שקיבלו הוא מר"ג במתנה ע"מ להחזיר והרי לא החזירו.

ובספר הפרדס (לרבינו אשר ממונתו, תלמיד תלמידו של הרשב"א) שער ט' כתב, מורי הרב נ"ר כתב דמעשה דרבן גמליאל שמעינן דאם נתן אחד לולבו לחבירו ע"מ להחזירו לו, יכול לתת לחבירו וחבירו לחבירו ובלבד שיחזירוהו לו האחרון, כמעשה דרבן גמליאל שנתן האחד לחבירו ולא החזירוהו לר"ג עד שיצא ר"ע והחזירו לו. מיהו דוקא כשהיו באותו מעמד כולם ונראה שכולן רוצין לצאת בו כמעשה דר"ג

משוך חסדך ליודעך

ר' משה יצחק רוזנטל, המכונה ר' משה יצחק דנציגר, הוא אחד מזקני ירושלים, וגם מילידי ירושלים. אלא שהוא מכונה דנציגר על שם אביו, ר' יניקל דנציגר, שבא לירושלים מדנציג. ר' משה יצחק זה יושב לפני ומספר לי, ואני יושב לפניו ושומע לו.

אני שומע לו ומתפעל מכשרון המספר שלו, שכן, מרצה הוא את דבריו במידה כה רבה של בהירות ומתוך זכירה כה מלאה של העובדות. השמות והתאריכים, כאילו התרחשו הדברים תמול שלשום. הוא מספר:

זה היה בעת שאשתי הראשונה, עליה השלום, חלתה ונסעה לחוץ לארץ לשם ניתוח. אז לא היתה אפשרות לעשות ניתוחים כאן והיה הכרח לנסוע לשם כך לחוץ לארץ. ומכיון שהיא נסעה, סעדתי בליל שבת על שולחן אבי.

ואבי, זכרונו לברכה, היה, כידוע לכל בני ירושלים, דייקן גדול. תמיד נמצא שעונו המדויק בידו והכל היה נעשה אצלו על פי השעון וברגע הקבוע והמדויק. עד כדי כך, שגם בבואו מבית הכנסת בליל התקדש חג הפסח היה אצלו כל כך ערוך וקבוע ומוכן, וגם אשתו, היא אמי עליה השלום, היתה כל כך מוכנה, שתיכף ומיד בהיכנסו הביתה היה ניגש אליה ואומר: חג שמח, גולדה! הא לך קיסם דלוק וברכי על הנרות! והיא, אמי עליה השלום, מיהרה מיד ועשתה כדבריו. לקחה ממנו את הקיסם הדלוק, ברכה על הנרות והדליקתם. ותיכף ומיד לאחר הדלקת הנרות על ידי אמי - הקריאה של אבי: קדש! הכרות הסימן הראשון מסימני ליל הסדר. להורות שה'סדר' כבר החל.

והריני חוזר אל הענין, לסעודתי בליל שבת על שולחן אבי. גמרנו, איפוא, סעודת ליל שבת בבית אבי בהקדם. לאחר הסעודה יצאתי את הבית על מנת להיכנס לר' דוד'ל בידרמן. הרי ידוע שאני, בניגוד לאבי, שהיה מתנגד גדול, נתפסתי לחסידות.

בדרכי עובר אני על יד אחד הבתים ושומע מתוכו קול זמר. יהודי מזמר זמירות שבת: "משוך חסדך ליודעך אל קנא ונוקם!" נעימת המנגינה היתה מלבבת ומושכת, והדבקות שבה חודרת ללב. אני מתעכב עומד ושומע. אני מתקרב יותר אל הבית, יושב לי על גבי המדרגות ומקשיב מתוך הנאה וקורת רוח. שבע פעמים חזר המזמר על המלים האלו. והכל מתוך דבקות גדלה והולכת ומתוך נעימות המתפשטת בכל הגוף, עם ההפסקה אני קם ממקומי, ניגש אל הדלת ודופק עליה. אני נכנס ואומר: שבת שלום! שמעתי בעברי את הזמירות שלכם. נהינתי מאד. ואמרת: צריך לראות ולהכיר את בעל הזמירות הללו.

ראיתי לפני יהודי זקן, בעל צורה ובלתי ידוע לי, ודאי חדש מחוץ - לארץ. שאלתינו לשמו, וגם שאלתינו למה חזר שבע פעמים על החרוז "משוך חסדך ליודעך" ומה התכוון בו?

ענה הזקן ואמר: החרוז הזה היה מוקשה לי, איזה המשך יש בין תחילתו לסופו? וכי משום שהוא אל קנא ונוקם יש לבקש ממנו למשוך לנו חסד? אלא את הכונה של הדברים יש להבין על פי משל: חיל אחד מחיל המלך חטא למלך חטא משפטימות. הלך המלך ומינהו שריעשרה. חשב החיל הזה בלבד: אני חטאתי חטא משפטימות, חכיתי לתליה, ובמקום זה מינני המלך שריעשרה. איזה לב יקר למלכי זה וכמה עלי להיות נאמן ומסור לו בכל נפשי ומאודי, נעשה החיל שר העשרה מסור למלכו בכל נפשו ומאודו. הלך המלך ומינהו שר חמישים. אמר החיל בלבד: כמה גדול חסדו של מלכי עלי וכמה ראוי הוא לעבדו בכל נפשי ובכל מאודי עוד ביתר שאת וביתר עוז. נעשה החיל שר החמישים מסור למלכו בכל נפשו ובכל מאודו עוד ביתר שאת וביתר עוז. הלך המלך ומינהו שר מאה. אמר החיל בלבד: כמה מרומם הוא מלכי הגדול, שמעץ התליה הוא הולך ומושך לי את חסדו, חסד אחרי חסד, ומעלני מעלה מעלה. מלך כזה צריך להיות יקר ונערץ בלבי לאין שיעור ותכלית. נעשה המלך יקר ונערץ בלב החיל לאין שיעור ותכלית. וזהו מה שאומר בעל הזמירות: משוך חסדך ליודעך, חסד אחר חסד, אל קנא ונוקם בשעה שאנחנו חטאנו לך חטא משפטימות ואתה היית צריך להיות כלפינו קנא ונוקם...

דבריו אלה ההנו אותי מאד מאד. אמרתי לו "ישר כוחכם" ונפרדתי ממנו מתוך התקרבות וידידות. וכשבאתי אחר כך אצל ר' דוד'ל הרגיש מיד שאחרתי לבוא ושאלני על כך. סיפרתי לו כל הדברים, והוא אמר: אה... דער קוידענובער חסיד...

עברו אלו שנים, שבהן הספקתי לשכוח את כל המעשה. והנה חלה גיסי, ר' יהושע רבינוביץ, ונעשה לו ניתוח ב"ביקור חולים הוספיטל". הניתוח לא היה כל כך קשה ומסוכן, אבל החולה סבל ממנו יסורים וכאבים גדולים. וכדי להקל על החולה ולתמוכו, סידרה המשפחה שאחד מאתנו ימצא תדיר על ידו חליפות, הן ביום והן בלילה, ולא יעוב לבדו. הגיע, איפוא, פעם תורי להיות אצל החולה מיום שישי בצהריים עד לאחר סעודת ליל שבת. לפיכך הכנתי את עצמי ולבשתי בגדי שבת בעוד היום גדול והלכתי ל"ביקור חולים".

אני בא ל"ביקור חולים", עוד לא נכנסתי פנימה, והנה ר' שמואל זנויל רובין, הקברן של החברה הקדישא, בא לקראתי ואומר: משה יצחק, יש נפטר. יהודי זקן, עכשו יום שישי אחר הצהריים. יש להודרו פשוט, איפוא, את השטרימיל ואת בגדי השבת, שנודרות כל כך ללבשם והיכנס מיד לרחיצה. אני יורד על חמורי להר הזיתים לפתוח את הקבר. הקבר הוא ב"חלקה החדשה". הודרו, איפוא, ובואו עם הנפטר שמה אני אחכה לכם על יד הקבר.

הייתי חבר ותיק בחברה קדישא וסר למשמעת. חזרתי, איפוא, הביתה. העמדתי מי שהוא אחר במקומי על יד החולה, פשטתי את בגדי השבת. לבשתי שוב בגדי חול ומיהרתי אל הרחיצה ואל הדגל.

אנו באנו עם הנפטר להר הזיתים, אל "החלקה החדשה", והנה ר' שמואל זנויל לקראתנו וקורא: חזרה עם הנפטר אל "החלקה הישנה"! שם מקום הקבר!

תמהתי לשמוע דברים אלה מפי ר' שמואל זנויל, לאחר ששמעתי מפיו בפירוש, כי מקום הקבר הוא בחלקה החדשה ולא בישנה, ולאחר שראיתי, כי גם הקבר שנפתח והוכן על ידו, על ידי ר' שמואל זנויל עצמו, הוכן ונפתח אמנם בחלקה החדשה ולא בישנה.

חברי ה"דגל" תמהו גם כן: בערב שבת אחרי הצהריים, סמוך כל כך לשבת, יחזרו עם הנפטר מהחלקה החדשה, מלפני קבר שכבר נפתח, אל החלקה הישנה? ומי יודע אם שם לא יאה עוד עליהם לחכות עד לפתיחת קבר שני.

ר' שמואל זנויל לא נתן להקשות ולשאול. הוא קרא שוב: בלי קושיות ובלוי תרוצים, ובלוי שהיות! חזרה עם הנפטר אל בית הקברות הישן!...

צייתנו וחזרנו עם הנפטר, בלי אומר ודברים, אל בית הקברות הישן.

בבית הקברות הישן היתה עוד עבודה בפתיחת הקבר. אבל זו נשלמה מהר, ואנו הספקנו להביא את הנפטר לקבורה ולחזור העירה שעה קצרה עוד לפני הדלקת הנרות.

בדרך חזרה סח לי ר' שמואל זנויל:

משה יצחק, אתה מכיר אותי שאינני מן הנגדרים אחרי מעשיות ואגדות או חלומות על דבר מתים. אולם, מה שאירע לי היום עם הנפטר הזה אני רואה כאות מן השמים. שמע ואספר לך:

לפני אילו שנים בא אלי יהודי זקן, שמקורו הגיע מחוץ לארץ, ואמר לי שברצוני לקנות לו מקום קבר מסוים בבית הקברות הישן וסימן לי את המקום. אמרתי לו: מקום זה מחירו שנים-עשר נפוליון. אמר לי: הרי שישה נפוליונים. זה כל רכושי, אם לא תיקחם עכשו ממני במחיר הקרקע, אהיה אנוס להוציאם בפרנסתי ולא ישאר לי אחריכך כלום. אמרתי לו: בפחות משנים-עשר נפוליונים אי אפשר. והיהודי הלך לו.

היום הודיע לי הממונה של כולל קוידניוב על דבר הנפטר ואמר לי שזהו יהודי עני שאין לו כלום. נוכרתי מיד שזהו היהודי שהיה אצלי לפני שנים אחדות ורצה לקנות את הקרקע בבית הקברות הישן, אבל היות והקנייה לא נעשתה אמרתי לתת לו קרקע בחלקה החדשה.

ירדתי להר הזיתים, אל החלקה החדשה, פתחתי את הקבר והפצתי לעלות על חמורי ולרכב חזרה העירה. אני ניגש אל חמורי, והוא מתחיל מבעט נגדי בשתי רגליו האחוריות ועוקר ממקומו ובורח. אני רודף אחריו. וכשאני משיגו, הוא מבעט בי שוב בשתי רגליו ובורח שוב. ככה ברח מפני, וככה רדפתי אחריו, דרך כל החלקה החדשה. והוא פרץ, דרך הפתח הקטן שבקיר המפריד בין שתי החלקות, מהחלקה החדשה אל הישנה. וגם שם הוסיף לברוח מפני ולבעוט כנגדי ברגליו האחוריות. והוא, הרי יודע אתה, חמור שקט ונוח, שלא הסכיך מעולם בכגון דא. וזה נמשך עד שהגיע אל מקום מסוים אחד בבית הקברות הישן, ושם עמד פתאם והתחיל מלחך את העשב שבמקום מתוך שקט גמור, כאילו לא השתובב זה עתה כלל וכלל. אני ניגש אליו, אל המקום, ורואה ונוכר: זהו המקום בדיוק שהיהודי הזקן השתוקק כל כך לקנותו למקום קברו...

ראיתי, נודעו עתי והחלטתי: אות מן השמים! זהו מקום קברו של הנפטר! יש לתת לו גם בלי ששת הנפוליונים!...

זהו הטעם שהחזרתי אתכם מעל הקבר שכבר פתחתי בעד הנפטר בחלקה החדשה, אל החלקה הישנה. מה אתה אומר על זה, משה יצחק...?

אני, סיים ר' משה יצחק את סיפורו, לא ענית כלל. כי גם אנכי שקעתי אותה שעה בהרהורים. גם לי נודע דרך אגב, כי הנפטר הוא אותו יהודי זקן ששמעתי ונתפעלתי כל כך מזמירותיו באותו ליל שבת ושר' דוד'ל אמר עליו: אה... א קוידענובער חסיד!...

אספו לי חסידי...

שיחת חברים בדרכי רבוננו

כל אחד נכוזה מסוכתו של חברו, אמרו חז"ל על הצדיקים בימות המשיח, ופירשוהו חסידים כי חס ושלום שצדיקי הדורות, דייקא בימות המשיח שם יתגלה יופי והדר מרא עלמא, יקנאו הם ברעייהם, אלא כל צדיק וצדיק כשיראה את העבודה שעבד רעהו את השי"ת, יתלהט ותבער ליבו, וישתוקק אף הוא לעבדו ית"ש בדרך העבודה שעבד רעהו, ומכאן יכזה כל אחד ויתבער לבבו לעבדו ית"ש בהבנה שמה שעבד את הבורא ית' הוא רק אופן אחד ואפס קצה של השלימות הנרצה.

אינ מתאים לשיחת חברים בדרכי העבודה כשיבה בסוכה המכוונת לסוכה העליונה ולימות המשיח, סיעתא דשמיא עליונה יש לה למצות סוכה לאהבת חברים ולהתעלות בעבודה מתוך באחדות הלבבות, וכבר נאמר בגמרא 'כולים כל ישראל לישב בסוכה אחת'.

המזגן המכוון למעלה המדויקת, ויוצאים, יוצאים אל תחת כיפת השמים, יוצאים עם מעט מטלטלין בסיסים ומכריזים בקול רם ה' הוא אלוקים.

לא לך בריאה תחתונה, אל תבכי יותר! במאמרים שם מבואר בשם הצדיקים כי זה סוד ניסוך המים בחג הסוכות, המים היא הבריאה הגשמית ביותר ודווקא אותה לוקחים בחג הסוכות

ומעלים קרבן להשי"ת, הבריאה הכי תחתונה, המים שהולכים תדיר ממקום גבוה למקום נמוך, היא היא שעולה לריח ניחוח להשי"ת.

שלמה חיים: 'ושאבתם מים בששון' נאמר בפסוק על ניסוך המים בחג הסוכות, בספה"ק מבואר ההבדל בין ששון לשמחה, ויבואר בדוגמא ממציאיות חיינו, כשזוכה האדם ונולד לו בן, או מחתן את בנו, אזי אצלו בבית יש שמחה, בפועל, אך לא תמיד כשאדם עושה שמחה הוא באמת שמח, אבל כשהלב שמח זו היא ששון, השמחה היא פעולה המתבטאת בפועל, אבל הששון הוא רגש פנימי הממלא את הלב בעת שמחה.

כן הדבר בחג הסוכות, כשהעולם כולו שב להשי"ת, העולם מתמלא שמחה בשבוע ה' נווהו, כשהצמזומים מסתלקים ואורו ית' שב לשרות בעולם כמקדם, אזי המים – המים התחתונים, הבריאה התחתונה ששה ושמחה, יודע כל פעול מי פועלו, ומבין כל יצור מי יצרו.

נח: אני רואה שהעולם פה בשמחת חג והתרגשות עילאה ומדברים פה ענינים נשגבים גבוה מעל גבוה על חזרת הבריאה לבורא יתברך וכו', אולי תסבירו בבקשה לאנשים פשוטים כערכי מה קורה בחג הסוכות ומדוע דווקא בחג זה צויתנו עלינו התורה בפירוש על השמחה, ואחרי שאבין את מהות השמחה ארצה גם להבין את משמעותה הפנימית של שמחת בית השואבה על דרך העבודה.

ראש החבורה: נח אכן צודק, נבאר במעט את הדברים באופן הקרוב אל השכל, כך שכל אחד יבין. בהתכנסותנו הקודמת שוחחנו כי אדם הראשון בחטאו פגם שלא הגיעה הבריאה לתקינות השלם עוד בליל שבת הראשונה של בריאת העולם, וכל שנה בהגיע ראש השנה מתקנים אנו את החלק של שנה זו על ידי שאנו מגלים בראשית השנה כי רצוננו בעולם כזה בו מתגלה לעין כל כי ציווי ורצון הבורא הוא התכלית והעיקר.

בכל יום ויום מעשרת ימי התשובה מגלים אנו רצון אחד מעשרה רצונות שקיימים בבריאה, כי רצון זה הוא אך ורק משועבד להשי"ת. בדברות הקודש בימי ר"ה נשנים הדברים המובאים בספה"ק כי ביום הראשון הדין על פנימיות העולם וביום השני על חיצוניות העולם, הכוונה בכך הוא שבים הראשון אנו מגלים כי הרצון הבסיסי שלנו בחיים, התשוקה הפשוטה של האדם להמשיך להתהלך עלי אדמות, איננה תחושה גשמית, לא רצון בהמי, אלא 'למענך אלקים חיים', לחיות חיים שיש בהם.

ביום השני כבר נכנסים יותר לפרטי החיים הכלליים של האדם, בכל פרטי בני חיי ומזוננו, בה מגלה האדם כי גם בכל פרטי חיינו רצוננו ותשוקתו היא כי יתגלה ויתרבה על ידו כבוד שמים אף בכל פרטי החיים. בשתי ימים אלו כלולים עבודת כל ימי התשובה, ובשבעה ימים הנותרים משלימים בפרטות את חלקי העבודה, עד בא יום הגדול והקדוש בה מתאחדים כל חלקי הגוף והנשמה כאחד ובפועל ממש מקבלים עול מלכותו עליהם.

שלמה חיים: יום הכיפורים הוא גם יום בו מתחיל להאיר בנפשנו ההארה שאכן, ה' הוא האלקים בכל שבעת כוחות נפשנו, ולכן חותמים אנו את תפילות היום בקריאה זו. ומאותו יום ואילך, כל יום עד חג הסוכות נשפע הארה מן השמים שבכוחה מוצאים אנו בנפשנו את מציאות הבורא, ואסביר במשל קצרצר – הולך אדם לאיבוד, בתחילה כלל אינו יודע איפה הוא נמצא, אט אט הוא לומד את מפת הדרכים, היכן הוא ומה הדרך בה ילך, אחר שיוודע בבירור מה דרכו, מתחיל הוא ללכת עדי שב הוא לביתו ולנחלת אבותיו.

אפרים: אני מקשיב בהשתוממות לשיחתכם, ידידי היקרים. נפלאה היא משלו של ר' שלמה חיים על מהותם של הימים, כי בימי עשרת ימי תשובה אנו כביכול 'לומדים' את

ראש החבורה: א גוט יום טוב, א פרייליכן יום טוב! מקווה שיש מקום לכל אחד מכם בסוכתי הקטנה אבל כבר המליץ העולם אם יש מקום בלב – יש מקום לכולם'...

אהרן יוסף: במיוחד נכונים הדברים בימים גדולים אלו, כבר זה זמן אני מהרהר בכך. חג הסוכות התייחד בציווי התורה של שמחה 'ושמחת בחגך והיית אך שמח' ידוע

מאמר הגאון מווילנא [שבימים אלו חל הילולתו] כי מצוה זו היא המצוה הקשה ביותר בתורה – והיית אך שמח, לא שום דבר אחר מבלעדי שמחה, דא עקא, שמצוות החג העיקרית היא גורמת לכאורה היפך השמחה ח"ו; לצאת מהבית ולהצטופף בסוכת עץ חמה ללא מזגן וללא התנאים הרגילים, ארבע קירות עם ענפים למעלה – אלו הם התנאים לשמחת החג...

נח: שאלתך שאלה היא, אכן קשה היא השמחה כשבני הבית מצטופפים סביב ולעיתים (קרבנות מדי...) אף מתקוטטים זה עם זה ו'הששון והשמחה' שולטים בכיפה, אך הלא אברך בר דעת אתה, הבה נתבונן ביחד מהי עצבות ומהי שמחה, מהיכן שורש העצבות בבריאה, ברצוני להקריא בפניכם קטע מתוך מאמרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לירח האיתנים (ה"ב, בכל דרכיך דעה).

"שמחה אמיתית שייכת רק על ידי הדבקות בהשי"ת... עיקר האדם שאין האדם תמיד בשמחה הוא מכיון שבדוק בגשמיות העולם אשר מחמתה רחוק הוא מהשי"ת, בחג הסוכות כאשר האדם מתנתק מחיבור לגשמיות העולם... זוכה לדבקות בהשי"ת בכל מציאותו ושמח בלבו שמחה אמיתית".

שלמה חיים: לפי דברות קודש אלו יוצא שהיציאה מהנוחות הפרטית, לא רק שאינה מעכבת את השמחה, אדרבה – תנאי וצורך היא לשמחה, שמחה אליבא דאמת לא תתכן כשאדם מחובר לגשמיות ועסוק בצרכיו האישיים, ר' נח, נמשיך ללמוד את הקטע הבא מתוך דברות הקודש שם מצויה התשובה בעומק לשאלתך מהי שמחה.

אבל כהקדמה נבין מעט את עצם הבריאה כפי שמובא בפרשת בראשית – ויאמר אלקים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים... ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע... במאמר זה בעצם התחלקה הבריאה לשתיים; המים אשר מתחת לרקיע, הבריאה הגשמית כולה אשר נותרה כאן למטה בעולם הזה, ולעומתה – המים אשר מעל לרקיע, כל הכוחות הרוחניים שקיימים בבריאה, אלו נמצאים למעלה קדם מלך מלכי המלכים.

ראש החבורה: אם נרצה בעצם לחדד את מה ששלמה חיים אמר, הרי שקודם ששת ימי המעשה היו כל הכוחות שבעולם מעורבים, טוב ורע, אור וחושך משמשים בערבובייה, ובששת ימי המעשה סידר הבורא ית' את העולם כך שהטוב והרע ישמשו כל אחד בפני עצמו כל אחד על מקומו ושימושיו הוא.

נח: כל זמן שהשי"ת לא צמצם עצמו אזי לא היה רע כלל בעולם שכן 'לא יגורך רע' – כלפי השי"ת לא שייך שום רע, לאחר שצמצם השי"ת את אורו והגבילו בתחתונים דומה הוא בעיני הבריאה כי יש רע בעולם, אך באמת אין שום מציאות של רע, רק קרוצי חומר וגושי בשר לא זוכים לראות את הטוב הנראה והנגלה.

אהרן יוסף: מכאן נחזור להדרכתיו הבהירות של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. נכון שבימים רגילים אזי לא זוכים אנו לראות את העולם הזה כטוב מוחלט, כי מוסתר הוא מעמנו, - מים תחתונים בוכים אף אנו בעינינו למהוי קדם מלכא' המים התחתונים שנשארו בעולם הגשמי בוכים על שנתרחקו מהשי"ת, בכיה זו אינה רק למים בלבד אלא אף הבריאה כולה שרויה בצער על שנתרחקה מהשי"ת בהיותה בעולם גשמי שמסתירה את אורו יתברך, בחג הסוכות באים למדרגה זו שמחזירים הבריאה כולה להשי"ת...

נח: אהרן יוסף עצור, עצור! כבר אמרת הכל! מחזירים הבריאה כולה להשי"ת, די לפירוד בין הבורא לנברא, 'להתוודע ולהגלות כי הוא מלך על כל הארץ', יוצאים אנו מהבית המרווח והמרופד שלנו, עוזבים את ספות העור, את אורות הלדים המעוצבים בגבס, את

הדרך בה יכולים אנו להשיב אל עצמנו ועל כל אברינו את מלכות השי"ת, ולאחר קבלת עול מלכות שמים בביטול גמור ביום הקדוש, מוכנים אנו לצאת לדרך כשבמים בין יו"כ לסוכות בהם כל גופנו עסוק במצוות בפועל זו היא הדרך בה נוכל לגלות ולהאיר על נפשנו את מציאות הבורא, עד שביו"ט הראשון של חג נכנסים אנו 'מיט די פאנטאפל' – עם נעלי הבית שלנו לתוך ענני הכבוד, לתוך המציאות האלוקית בעולם.

משה: כבר מתאמרי משימה דהלעכוויטשער' שהפליג על חביבות מצות סוכה שנכנסים אליה עם כל גופו. הגם שישנם עדות קדושות בישראל שלא ישנו בסוכה מפחד קדושת הסוכה, שמעתי בשם כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א כי וודאי אלו ואלו דברי אלקים חיים ומה נענה אנן נגד הני שרפי מעלה, אך יש לומר כי אדרבה, לאחר כל קדושת ימים נוראים אלו על הגוף להיות מזוכך, מרומם, פחות גשמי, אמנם ישנים אנו בסוכה, אך לא בצורה גשמית, שינתנו בסוכה ביו"ט אינה אותה שינה, ע"כ ההלכה היא דווקא לישון בסוכה, יחד עם כל עיסוקנו הגשמיים – תשובה כעין תדורו, תאכל כמו שאתה אוכל כל השנה, תישן אותם שעות כמו שאר הלילות, אבל אחרת, עם מבט אחר על השינה, עם 'דערהער' אחר על עבודתנו הגשמית!

ראש החבורה: קעת מבינים אתם מהם מים התחתונים?! לא מדובר על מים טמירים שמרפאים באויר... אנחנו המים התחתונים, נשמתנו נפשנו ורוחנו הנמצאים רחוקים מאורו ית', אנחנו כל השנה בוכים מריחוק, בוכים מחשכות, אבל כשמגיע חג הסוכות, כשזוכים לשבת בצילא דמהימנותא, כל כלי הנפש – הרוחניים והגשמיים כאחד מתרוממים למעלה, לעילא ולעילא, וזוכים לחוש את אורו ית'.

נח: אחרי כל ההסבר כבר מבין אני מה השמחה הגדולה בשמחת בית השואבה, כששואבים את המים עם עלות השחר ומנסכים אותה על גבי המזבח, כי כל העולמות, כל הברואים מתקרבים להשי"ת, כולם כולם נמצאים בהיכלו של מלך, אין שום יצור גשמי שבימים אלו אינו יכול להרגיש ולחוש את מציאות הבורא, מאליה עולה השמחה – ושאתם מים – בששון, השמחה ממלאת את כל ישותנו, ע"כ צוותה התורה לשמוח, מי שאינו שמח בימים אלו לא הבין משמעות הפנימית של הימים – חסד ה' מלאה הארץ.

שלמה חיים: בסוכה הקטנה, הזולה והפשוטה, ז' על ז' מפסולת גורן ויקב, שם נמצא הבורא, כאן כאן, בעולם הזה הפשוט והגס, עם החום והזיעה, היתושים והחתולים, כאן משרה הוא את שכנתו ואורו בימי הסוכות, אמר הרה"ק מקאריץ כי סוכה הוא מלשון סוכה ברוח הקודש כי בסוכה ניתן לזכות לרוח קדשו של הבורא ית' – משם שואבים רוח הקודש!

אהרן יוסף: לסיום נביא פנינה נפלאה משמו של הרה"ק ר' צבי אלימלך ה'בני יששכר' בספרו רגל ישרה שהשווה כי רומזת הסוכה על סוכת ימות המשיח, סוכת עורו של לויתן, ובפרק שירה מצאנו כי שירת הלויתן היא 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו' – כל הבריאה כולה מסכימה, כולם מודים שחסדו ואורו ית' מקיפה את כל הבריאה.

ראש החבורה: עוד אפשר להרחיב רבות, ולדבר על כך שעות ארוכות, אך הגיע זמן מנחה, הבה נלך לבית המדרש, ולאחר מעריב נרקוד ונעלוז בצוותא חדא בדיבוק ואהבת חברים – אשר בחר בנו מכל העמים!
גוט יום טוב, גוט יום טוב.

תורה ומצוות לשמה פרהי לעילא

מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש (קהלת א, ג).
נראה לענ"ד לבאר על פי מאמר רז"ל בפסחים (ב), כתיב (תהלים קה, ה) 'כי גדול מעל שמים חסדך' וכתב (שם נז, יא) 'כי גדול עד שמים חסדך', לא קשיא כאן בעושיין לשמה כאן בעושיין שלא לשמה. וכן אמרו רז"ל בזהר הקדוש (תק"ו תקון י כה): אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא, נמצא כשעושה ולומד שלא לשמה, נשאר תחת השמש ולא פרחת לעילא. וזהו 'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש'.

וע"י זה שאינם עושיין מצות ה' כתקונם 'דור הולך ודור בא' (קהלת א, ד), אמרו רז"ל (זה"ק עקב רענ: קה"ר א, ה) דור שהולך הוא דור שבא, מתגלגלים בגלגול. 'הארץ לעולם עומדת' (קהלת שם), פירש רש"י הצדיקים הנמוכים לארץ. כי ידוע כי מי שרוצה לזרוק דבר למעלה מנמיך ידיו יותר למטה. כן הצדיקים שרוצים שיתעלה תורה ומצות שלהם מנמיכים ומשפילים את עצמם, ובאים לידי אהבה ויראה, ועל ידי זה נתעלה תורה ומצות שלהם למעלה ראש.

דברי שלום (לסוכות)

איתא בפסחים (ג) כתוב (תהלים נז, יא) 'כי גדול עד שמים חסדך', וכתוב (שם קה, ה) כי גדול מעל שמים חסדך, כאן בלומד לשמה וכאן בלומד שלא לשמה. ואמר שזהו הפירוש מן הפסוק (קהלת ה, א) 'כי האלהים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים', היינו כל זמן שאתה רחוק מהשם יתברך שהוא בשמים ואתה על הארץ, 'יהיו דבריך מעטים', אבל אם זוכה לתורה לשמה אז זוכה לדברים הרבה (אבות פ"ו מ"א), ודפח"ח.

אמרי יעקב (יום ה' כי תבוא - תרע"ז)

בשמחת תורה אמר, 'רחש לבי דבר טוב' (תהלים מה, ב), התורה נקראת דבר טוב, דבר צוה לאלף דור (שם קה, ח), ואין טוב אלא תורה (ברכות ה). 'אומר אני מעשי למלך', היינו כשלומד ילמוד לשמה, ואז לשוני עט סופר מהיר, כמאמר חז"ל (אבות פ"ו מ"א) כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ודפח"ח.

אמרי יעקב (שמחת תורה תרע"ח)

ראשון לחשבון עוונות – שאינם עוברים עבירות

אמרו חז"ל במדרש (תנחומא אמור, כה) 'ולקחתם לכם ביום הראשון' (ויקרא כג, מ), וכי ראשון הוא והלא ט"ו הוא אלא ראשון לחשבון עוונות, ויש לבאר מה מעלה בקריאת היו"ט ראשון לחשבון עוונות.

איתא בעבודת ישראל (לר"ה) דאיתא בארז"ל שבהיות ישראל במדבר לא זכו ליחוד פנים בפנים כמאמר הכתוב (יזמיהו ב, ב) 'לכתך אחרי במדבר', ומבאר הטעם בזה כי כאשר זכו במדבר לגילויים עצומים וניסים שלא כדרך הטבע לא היה חידוש בכך שעבדו את יוצרם, לכך לא היה דבקותם בחינת פנים בפנים, אבל עתה כאשר נמצאים ישראל בהסתר ואעפ"כ מתחזקים בעבודת ה', אפשר שהוא בחינת יחוד פנים בפנים.

וכן הוא בר"ה ויוה"כ שישאל שבים להשם יתברך מפחד הדין עדיין אין דבקותם בהשם יתברך בחינת פנים בפנים, רק אחר שנגמר דינם לטובה בהושענא רבא, ואף מתוך שמחה דבקים בעבודת הא-ל, על ידי זה זוכים בשמיני עצרת ליחוד פנים בפנים, עכתודה"ק.

בדרך זו יש לפרש כי חשבון עוונות הכוונה כדברי חז"ל (קדושין לט:): 'ישב אדם ולא עבר עבירה כאילו עשה מצוה, היינו חשבון מה שלא חטא היהודי בבוא עבירה לידו, אמנם בר"ה ויוה"כ אין נחשב כ"כ מה שנמנעו ישראל מעבירות כי יראים ממשפט המלך, וכן בימים שביתיים עסוקים בהכנות לחג ואין סיפק בידם לחטוא, רק בהגיע יו"ט ראשון הוא ראשון לחשבון העוונות שאינם עוברים, אשר נחשב להם כאילו עשו מצוות.

האינו תשפ"ב, ליל שבת

תשובה מאהבה בהג הסוכות

אמרו בגמרא (יומא פז) העושה תשובה מיראה זדונות נעשים לו כשגגות והעושה מאהבה זדונות נעשים לו כזכויות, ויש לבאר שהרי סדר העבודה שמקודם מתעורר היהודי לשוב מיראה ואח"כ זוכה לשוב מאהבה כמבואר בספ"ק, וכיון שבשובו מיראה כבר נעשו לו הזדונות לשגגות מה הם הזדונות הנעשים לזכויות בשובו אח"כ מאהבה.

הביאור בזה כי העושה תשובה מיראה ודאי יזהר מכאן ואילך שלא יעבור מכאן ואילך במזיד על רצון יוצרו מיראת ה', אבל משוגג אין ודאי שיהיה כ"כ כי על מעשה שאינו בדעת ובכוונה אין מקום כ"כ לענשו, ולכך מקבל שכר על תשובתו לפי אופן התשובה שאין נחשב לו המזיד אלא כשוגג.

אבל כאשר נתעורר אח"כ לשוב מאהבה ודאי אין חילוק אצלו בין מזיד לשוגג, כי באהבתו להשם יתברך אינו חפץ להמרות רצונו בכל אופן שהוא, ונמצא שהזדונות שנהפכו לו מקודם לשגגות נחשבות לו עתה לזדונות כי אף השוגג חמור אצלו כמזיד, ועל ידי שמאבתו ליוצרו נמנע אף מחטא בשוגג, השגגות שנחשבים אצלו עתה כזדונות נעשים לו כזכויות.

מוצאי יו"כ תשפ"ב

הושענא רבא

דין בר"ה ויוהכ"פ שבהם בוחנים ובודקים איש יהודי אם ראוי להתקרב אל המלך, אמנם אף אחר שכבר זיכך וטיהר עצמו בתשובה וכבר נחתם דינו לטובה, קודם כניסתו להיכל מלך ביום שמיני עצרת, עומד בדין נוסף לראות אם מרגיש שראוי מצד עצמו להיות במחיצת המלך.

זהו ענין הדין ביום הושענא רבא הנקרא יום ערבה, כי ערבה מורה על שפתיים. והוא ע"ד הכתוב 'ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך', שמכיר ויודע בעצמו שאינו ראוי ואינו כדאי להתקרב למלכו של עולם אף אחר כל עבודתו ואך במתנת חנם מהשם יתברך יזכה לכך, ועל ידי הכנעה זו זוכה לבחינת היחוד ביום שמיני עצרת.

בזה יבוארו דברי דוד המלך בזמירותיו 'ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך', רק במתנת חנם ממך אזכה לעמוד לפניך בתפלה, 'כי לא תחפוץ ואתנה', לא תחפוץ בזבח ובתפלה שבמקום הקרבנות באם מרגיש האדם 'ואתנה' שנותן זאת להשם יתברך בכחו ובאופן זה 'עולה לא תרצה', כי כל חפצו יתברך הוא 'זבחי אלקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה' ובכח לבבו הנשבר זוכה להתקבל קרבנו ברצון ולבוא בהיכל מלך.

הושענא רבא תשע"ז

כבוד למלך ואינו יכול להיכנס בהיכלו להיות קרוב אליו, רק כאשר מבין המלך שהוא יודע ומכיר שמצד עצמו אינו כדאי וראוי להיות משנה למלך, ואף אחר כל הכנות אין קרבתו למלך אלא מתנת חנם, אזי מקרבו המלך אליו ומכניסו חדר לפניו מחדר למקום שאין שום אדם רשאי לבוא, להיות שם לבדו עם המלך.

כן הוא בעת שנגש איש יהודי לעמוד בתפלה לפני מלך מלכי המלכים, שמתחלה עוסק בשירות ותשבחות, אח"כ ברכות ק"ש קבלת מלכותו יתברך וזכירת נפלאות יציאת מצרים, שבכל זה מטהר ומקדש נפשו ומתקרב יותר ויותר להשם יתברך להיות מוכן להיכנס בהיכל מלך, אמנם קודם שזוכה ליחוד בתפלת שמונה עשרה מקדים ומבקש 'ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך', ובוזה מראה שיוודע ומכיר שאינו ראוי וכדאי להתייחד לבדו עם הבורא יתברך ועל ידי זה זוכה יחוד בתפלת שמונה עשרה.

הקדמות הכנעה קודם זמן היחוד

בדרך זה הוא בעת שחפץ הבורא יתברך להתייחד לבדו עם ישראל עם קרובו ביום שמיני עצרת כדאיתא בזה"ק (צו לב). מאן דיתבי עם מלכא ונטיל ליה בלחודוי, בכדי שיזכו לכל שפע הטוב שאיל כל מאי דבעי ויהיב ליה. לכן יש מקודם ימי

הכנעה ושריון לב ביום הושענא רבא

הנה ידוע שיש שלשה זמני דין בחודש תשרי ר"ה ויוהכ"פ והושענא רבא, וכבר עמד בארז"ל לבאר ענין הדין בהושע"ר אחר שבר"ה ויוהכ"פ כבר נכתבו ונחתמו כל ישראל לחיים טובים.

דוד המלך אושפיזא עילאה ביום הושענא רבא אומר בתהלים (נא, יז-ט) 'ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך, כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה, זבחי אלקים רוח נשברה' וגו'.

איני ראוי להיכנס בהיכל המלך

הביאור על דרך משל למלך רם ונשא שבקש למנות אחד מבני ממלכתו למשנה המלך, להיות הקרוב אליו ביותר מכל עם מדינות המלך, בתחלה חקר ודרש ובהרע לעצמו אדם הראוי לתפקיד זה, אח"כ נתן לו זמן לטהר ולנקות עצמו מכל שמץ טיגוף וכל ענין רע שאינו מתאים לאשר קרוב ביותר אל המלך, וכאשר היה נקי ומזוכך החל להשפיע לו שפע רב וכל טוב כראוי למשנה למלך.

אמנם בהגיע הזמן המיועד להתמנותו למשנה למלך מוסיף המלך לבחון אם מרגיש בנפשו שאמנם חשוב וראוי הוא להיות בחברת המלך, כי אם מרגיש כך ודאי הוא פחיתות

שמיני עצרת ושמחת תורה

אחד אשר בו מתייחד כביכול עם מלכא. כי בעת שממחת האדם בשפע בהנאת עצמו יש בו כמה רצונות לענינים רבים שנצרך להם, אבל כאשר כל חפצו הוא רק עבור תענוג הבו"ת אזי כל בקשתו היא אחת, אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתני בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה'. וזהו ענין יום שמיני עצרת שאין בלב האדם אלא שאלה ובקשה אחת למענו ית', ואזי שאיל מאי דבעי ויהיב ליה, כי באם מבקש השפע לגרמיה, יוכל להיות על כך קטרוג ח"ו שאינו ראוי לזאת, אבל כאשר בקשתו לצורך גבוה, שאיל מאי דבעי ויהיב ליה.

זהו ביאור דברי המדרש אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה עליך להוסיף לנו מועדות ועלינו להיות מקריבים לשמך ומכבדים אותך, היינו שמהמועדות נשפעים ברכות וחסדים על עם בני ישראל, ועל כך אומרים ישראל להקב"ה שאין חפצים במועדות עבור הנאת עצמם, כי אם שתבוא בכך שמחה לפניו ית', להיות מקריבים לשמך ומכבדים אותך. אמנם המקטרגים טוענים כי בקשת בני ישראל היא לגרמיהו ככלבין דצווחין הב הו, ונעשה בכך קטרוג ח"ו על מועדי ישראל. על זה מעיד עליהם הבו"ת כי אמנם כל בקשתם עבור כבודו ית', ולכן איני מחזיר ימים טובים מכס אלא שאני מוסיף עליכם, 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', שביום זה באים ישראל לשלמות המדרגה בשמחת המועדים, להיות כל שמחתם בשמחתו ובישועתו של הקב"ה כביכול, 'אתה הראת לדעת כי הו"ה הוא האלקים', שכל המשכת השפע לעולם הוא רק לשמו ית' בחינת שם הו"ה כנ"ל, ובוזה נתבטל הקטרוג ממועדי ישראל, כאשר נגלה רצונם האמיתי לשמח בשמחתו של הקב"ה.

נעילת החג - שמיני עצרת תשע"ז

לפי דבריו הקדושים יש לבאר דברי המדרש (שהש"ר א, ד) על הפסוק (תהלים קיח, כד) 'זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו', איני יודע מהו נגילה ושמחה בו אם ביום אם בהקב"ה, כשהוא אומר 'נגילה ושמחה בך' (שה"ש א, ד) הוי אומר בו בהקב"ה. כי בכל יום טוב נשפע רחמים וחסדים מהש"ת, ואינו יודע אם השמחה היא ביום היינו בשפע שנשפע ע"י היום טוב, או שהשמחה בהש"ת היינו במה שיש תענוג להש"ת להשפיע חסדו לעמו, כשהוא אומר 'נגילה ושמחה בך', הוי אומר שהשמחה היא בשמחת הבו"ת.

זהו 'אתה הראת לדעת כי הו"ה הוא האלקים' (דברים ה, לה), שם אלקים מורה על השמחה בחסד הנשפע עלינו כאן בעולם הטבע, ושם הו"ה על השמחה בתענוג הבו"ת כביכול, וזהו 'כי הו"ה הוא האלקים', שכל שמחתנו בשפע הנשפע כאן למטה בבחינת אלקים, הוא על שמחת הבו"ת שמשפיע טובו וחסדו בחינת שם הו"ה.

שמחת שמיני עצרת בשמחת הקב"ה

זהו ענין שמיני עצרת, כדאיתא ברש"י (במדבר כט, לה) לפי שכל ימות הרגל הקריבו שבעים פרים כנגד שבעים אומות, וכשבאין ללכת אמר להם המקום בבקשה מכס עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכס, לכן מקריבים בשמיני עצרת פר אחד ואיל אחד. כי בעת שחפץ האדם בשפע להנאת עצמו, אזי ככל שירבה השפע תגדל שמחתו, אבל בעת שעיקר שמחתו בשמחה הבאה לפניו ית' בהשפעת הטובה אף סעודה קטנה תביא בלבו שמחה, כי בזה נתמלא רצונו ית' להשפיע טוב וחסד.

בזה יבואר מה דאיתא בזה"ק (צו לב). על יום שמיני עצרת, מאן דיתבי עם מלכא ונטיל ליה בלחודוי שאיל מאי דבעי ויהיב ליה - נטיל ליה בלחודוי, היינו שאין בלבו אלא רצון

שמחת ישראל בשמחתו של הקב"ה

ביום השמיני עצרת תהיה וגו' (במדבר כט, לה).

במדרש (במדבר"ר כא, כג) אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה עליך להוסיף לנו מועדות ועלינו להיות מקריבים לפניך ומכבדין אותך, 'ספת לגוי נכבדת' (ישעיהו כו, טו) וגו', אמר להם הקב"ה חייכם איני מחזיר ימים טובים מכס, אלא אני מוסיף לכם מועדות שתשמחו בהם, שנאמר 'ביום השמיני עצרת'.

יש לבאר מהו אינו מחזיר ימים טובים מכס, וכי משום מה יטלם הקב"ה מישראל, ועוד מהו שאמר אלא אני מוסיף עליכם וכו', הלא שמיני עצרת הוא בכלל כל המועדות שניתנו לישראל ואיזה הוספה יש בו.

תענוג היהודי בשמחת הבורא בהשפעת הטוב

ביאור הענין דאיתא בקדושת לוי (ליקוטים) עה"פ (ישעיהו כה, ט) 'זאמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ושמחה בישועתו', כי הנה כאשר משפיע הקב"ה טובות על האדם, יש שמתענג מהטובה שמקבל לעצמו, ובחינה זו נקראת אלקינו שמורה שהקב"ה משגיח בפרטות על האדם להשפיע לו צרכו. אמנם יש אשר כל תענוגו ממה שהקב"ה מתענג להשפיע טובה לעמו ישראל, כי כביכול יותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, ובחינה זו נקראת הו"ה ב"ה. זהו הנרמז בכתוב 'זאמר ביום ההוא הנה אלקינו זה', שבתחילה היא התענוג מהטובה הנשפעת עלינו שהוא בחינת 'אלקינו', וזהו 'קוינו לו ויושיענו' שהוא השמחה בישועתנו, ואחר כך יבוא למדרגה גבוהה יותר שיהא כל התענוג משמחת הבו"ת בהשפעת הטובה בחינת הו"ה, וזהו 'זה הו"ה קוינו לו נגילה ושמחה בישועתו', כביכול בישועתו של הקב"ה.

בירור ההלכה והמנהג בנושאת כפים ביום שמחת תורה בחו"ל

מתוך הספה"ק משמרת שלום (סימן מא)

בכמה מקומות המנהג שהכהנים אין נושאים כפיהם בשמחת תורה, ובמנין שלי הכהנים נושאים כפיהם, אך אין אומרים נוסח ה'רבנו של עולם' שבין ברכה לברכה.

הנה העולם אומרים הטעם משום שכרות, והנה בספרי דברי שלום עה"ת (לשמחת תורה) כתבתי הטעם, משום דקורין וזאת הברכה, ומברכין ברכת משה לכל שבת ושבת וכל ישראל מתברכין בברכת משה, על כן אין צריך לברכת כהנים, כי ברכת משה גדול מברכת כהנים^א. קרוב לזה ראיתי אח"כ בספר של הגה"ח מוהרי"ל מלובלין (תורת אמת, יום אחרון של פסח שנת תרכ"ט) שכתב וז"ל, יש ליתן טעם על מנהג המקומות שאין נושאים כפים ביו"ט שחל בשבת קודש, י"ל כי בשבת קודש יש השראת מקור הברכה, עד שאין שייכות לעשות שום פעולה גם בדבור של ברכת כהנים. וכמש"כ בזהר הק' (יתרו פה). אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה, משום דברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, עיי"ש. אך שמעתי מגדולי חקרי לב שפקדו בזה, כי הלא מצוה מן התורה לברך ברכת כהנים גם בשמחת תורה, אם כן איך שייך לומר שאין צריך. הגם שיש לדחוק ולישב, דאם היו מברכין ברכת כהנים בכל יום, ודאי היה המצוה לברך גם בשמחת תורה. אבל כיון שבלאו הכי אין מברכין ברכת כהנים רק ביו"ט, ואפילו ביו"ט שחל בשבת קודש אין נושאים כפים מטעם קלוש, על כן גם בשמחת תורה לא חשו כל כך לנשיאת כפים. עכ"ז נתיישבתי בדעתי שאין בכחי לומר סברות כאלו שזה גדול מזה. ורצוני שכאשר ידפיסו ספרי דברי שלום עוד הפעם, ישמיטו זה מספרי.

הדרת שלום

הנה קבלתי על זה הערה ממופלג אחד וז"ל, בסימן מ"ז סעיף ד' מעתיק כת"ר מספרו דברי שלום, דב"ש וחלב תחת לשונו ותורת אמת בפיהו, במלתא דגם לדידי הצעיר הוה תמוה טובא, דאין סלקא דעתך לבטל ברכת כהנים משום חשש קל דשכרות, בפרט בימינו שאין מקדשין קודם תפילת מוסף, ואעפ"כ אין הכהנים נושאים כפיהם. ואפילו היו מקדשים קודם תפילת מוסף קשה, אדרבה איך התירו דבר זה לדחות עיי"ז מצות נשיאת כפים, ויותר היה להם לדחות את הקידוש דקודם מוסף, מלדחות ברכת כהנים. אבל תנוח דעתו הגדולה דמעכ"ת שליט"א, שהניח את דעתי בתירוץ הנעים והאמיתי. ומה שחשש מפני דיבת רבים, שהלא מן התורה לברך ברכת כהנים ואין שייך לבטלה, וכת"ר גזר אומר להשמיט מפני זה דבר זה מספרו היקר. ולענ"ד לא קשיא מידי, דאטו לדידהו מי ניחא דמשום חשש בעלמא שאין לו שום יסוד יבטלו מצות עשה, ועוד דאי משום הכי יש לישא כפים בשחרית, וכמש"כ באמת בפרי מגדים (סי' תרסט). אמנם

קושטא דמלתא הוא כדברי כת"ר. דהנה עיקר מצות ברכת כהנים הוא רק כד' תימרון להו"ב^ב, ואם אין קוראין להם שיעלו לדוכן אין עוברים כלל, כמבואר בריש הלכות נשיאת כפים בטור ובית יוסף ושו"ע (סי' קכח ס"ב). אבל אין שום מצוה מיוחדת על ישראל שיקראו את הכהנים שיברכו אותם, כי לא נזכר מצוה כזו בשום מקום. ואע"פ שבספר (מצות) [מנחת חינוך (מצוה שעה) הביא בשם ההפלאה (כתובות כד): בשם ספר חרדים, כשם שעל הכהנים מצות עשה לברך, הכי נמי מצות עשה על ישראל להתברך מהכהנים וכו', ומשמע שמצות עשה הוא שישראל יקראו אותם שיברכו אותם. מ"מ נראה שבמחכ"ת לא העתיקו יפה מספר חרדים. וז"ל ספר חרדים (פ"ד מ"ע מה"ת התלויות בפה אות יח), שהמצוה לברך כהן את ישראל, וישראל העומדים פנים נגד פני הכהנים בשתיקה ומכוונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה', הם נמי בכלל המצוה, עכ"ל. הנה כתב רק שהם בכלל המצוה, אבל לא שיש מצוה מיוחדת עליהם. ופירושו הדבר שהם נמי בכלל המצוה הוא, שהמצוה מתקיימת ע"י שניהם, שאי אפשר לברך אם לא יהיו מתברכים. וזה פשוט.

ותדע שאם היתה דעת בעל ספר חרדים שמצות עשה שישראל יקראו אותם, לא היה נמנע למנות זה בפירוש, והיה לו למנות שני מצות האחת לקרות את הכהנים [אולי חסר תיבות 'שיברכו לקיים מצוה הברכה'], והשנית לקבל את הברכה. ועל כרחק מצות הישראלים לא עדיפי ממצות הכהנים, וכמו שהכהנים אם אין קורין אותם אין מבטלין מצות עשה, כן בישראל הגם שהם בכלל המצוה, היינו אם הכהנים מקיימים המצוה, אבל בעת שאין הכהנים מבטלים המצוה, אין הישראלים מבטלים ג"כ שום מצוה. וכיון שאין מצוה מיוחדת על ישראל שיקראו את הכהנים לברך אותם, שפיר כתב כת"ר שאין דרך ארץ לקרות כהנים לברכוני, בעת אשר אנחנו ע"י משה רבינו בברכתא שהיא לעילא מן כל ברכתא דברכת כהנים. ובפרט ע"פ דברי הרב כסף משנה (הל' תומאת צרעת פ"ב ה"ט), דמה שאמר רבה בר נחמני בשעת יציאת נשמה (עי' ב"מ פו.), הוא בכלל לא בשמים היא, מובן ממילא שמה שבירך משה לפני מותו, הוה בכלל ברכות שמים מעל ועדיף מברכת כהנים, [ובענין זה כתבתי בספרי ברכות שמים עפ"ז במה שיצחק אמר סתם 'בטרם אמות' (בראשית כו ז), ורבקה אמרה 'לפני ה' לפני מותי' (שם פסוק ז)]. דהיינו הך, שאז יהיה הברכה מברכות שמים, עכ"ד, רק קצתתי קצת מלשונו מפני הטורח, ודפח"ח.

ומיני ומיניה יתקלס עלאה, אך עדיין נצרך לסברתי, דבלאו הכי אין נשיאת כפים בכל יום רק ביו"ט. דבלא זה עדיין אינו מיושב, דאע"ג דאינו מצות עשה רק כשקורין אותם, מ"מ הלא מהראוי להכניס א"ע לכלל חיוב מצות עשה, וכמו בציצית דאמרו רז"ל (מנחות מא). דא"ל מלאכא לרב קטינא וכו'.

אלא כיון דבלא"ה אין נשיאת כפים רק בימים מיוחדים בשנה, על כן לא חשו להכניס את עצמם ביום שמחת תורה לכלל חיוב ברכת כהנים, מפני כבוד ברכת משה. והתבוננתי עוד, דאין צריך לומר כלל דברכת משה הוא גדול מברכת כהנים. אלא מפני חביבות הברכות שמתברכין כל ישראל זה היום מברכת משה, על כן ראו שלא להכניס את עצמם לכלל חיוב ברכת כהנים, להראות חביבות ברכת משה. דוגמא לזה, דהגם דשבת הוא גדול במעלה מיו"ט, מכל מקום מפני חביבות הרגל כשחל בשבת, מתפללין כל ה' תפילות נוסחא של יו"ט, ומזכירים רק שבת. ואפילו קידוש דבשבת הוא מן התורה, מכל מקום אומרים נוסח קידוש של יו"ט, ה"נ כן הוא. וזה טעם נכון להנוהגים שלא לברך ברכת כהנים במוסף של שמחת תורה, וכן היה מנהג אבותי הקדושים נ"ע. והנוהגים לברך ברכת כהנים, ג"כ שפיר עבדי, וכן מנהגי במנין שלי אם יש כהן במנין לברך ברכת כהנים, וכמש"כ בפנים.

אחזתיו ולא ארפנו

הנה כאשר חפץ האב לגלות אהבתו לבנו, הרי הוא נותן לו מתנה גדולה ויקרה, וכאשר אהבתו אליו גדולה יותר, עושה כל מיני פעולות ותחבולות שלא תאבד המתנה מבנו, וקונה עבור זה ארון מיוחד עם מנעולים חזקים, בכדי שלא יוכל שום אדם לגזול את המתנה מבנו. בדרך זו הקב"ה ברוב רחמי וברוב אהבתו לישראל עם קרובו, נתן לנו את ירח האיתנים שבו מאיר נפשותינו באור אהבתו ויראתו, 'אנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותי' (הושע יא ג), הקב"ה מנשא אותנו אליו, ובכל יום מימי החודש מגביה אותנו יותר ויותר, ובאהבתו הגדולה חתם לבנו בחותם ועוד חותם ועוד חותם, בכדי לשמור מכל משמר אור וקדושת החודש הזה, ובזה נראית גודל אהבתו וחבתו אלינו.

כאשר בא זמן 'פעמין בנעלים', העת שנפרדים מהיום טוב, הרי שכל יהודי יודע ומאמין שודאי השפיעו עליו קדושה משמים, כדאיתא באגרת מהרה"ק מליאדי זי"ע שבכל שנה ממשיכים לאיש יהודי אור נעלה יותר בשנים שעברו, ומגביהים נשמות יתר על אשר היו עד עתה, ובודאי תכלית הימים טובים להגביה ולרומם ימי החול שאחריהם, והלא אם נתן לנו הבור"ת כמה וכמה חותמות לקדושת החודש, אם כן ודאי מסייעים משמים לשמור בלבנו כל האורות והקדושות, לכן עתה הוא זמן של אחזתיו ולא ארפנו, להכניס השמחה ואהבת ה' שנשפעו בימים אלו בעבודה למעשה, שיהא עסק התורה מתוך שמחה, עבודת התפלה וקיום המצוות מתוך אהבה.

מוציא שמחת תורה תש"פ

^א וכעיי"ז הובא בקובץ וילקט יוסף (שנה יג, ק"ב סי' כה) בשם הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז, טעם למנהג המקומות שאין נשיאת כפים כלל בשמחת תורה, משום שקוראים בתורה בפרשת וזאת הברכה 'אשר ברך משה', ולכן מרחף עלינו אז ברכת משה. וכי"כ בשם משמואל (לשמחת תורה תרע"ז ותרע"ט) בשם הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע, ועיי"ש מה שביאר הדברים.

^ב לשון התרגום אונקלוס (במדבר ו כג).

^ג בהפלאה שם כתב, דגם על ישראל יש מצוה להתברך. ואף שלא דברה תורה אלא לכהנים, מ"מ מצינו כגון זה גם במצות יבום, שלא דברה תורה אלא ליבם, ואעפ"כ המצוה היא גם על היבמה. דאלי"כ איך אמרינן עשה דוחה לא תעשה גבי יבום, והרי היא אינה מצווה, אלא ודאי שגם היא מצווה, וכן הוא גם גבי ברכת כהנים. הרי דעתו להדיא שיש מצוה על ישראל להתברך, ואין כונתו שהם בכלל המצוה של כהנים. ודבר זה חידש מעצמו, וכתב שאח"כ מצא כן בדברי החרדים.

סגורם של ישראל

פניני אורה מחייו ומשנתו של הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע

מתוך שיחות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א – לרגל יו"ד כ"ה תשרי

קדושת תר. ואח"כ אמר שכל פמליא של מעלה ירדה לומר כתר עם הרה"ק מבארדיטשוב, ולכך רצה להצטרף עמו באמירתו.

פעם ישב הרה"ק הר"ב בשלחנו ואמר שמי שיספר דבר שאינו טוב על הרה"ק מבארדיטשוב הוא מבטיחו עוה"ב, וישב שם הרה"ק ר' משה צבי מסאווראן, כאשר החלו אנשים לדבר על הרה"ק מבארדיטשוב הרכין הרה"ק מסאוורין ראשו וסתם אזניו, א"ל הר"ב הלא הבטחתי על כך עוה"ב, א"ל הרה"ק מסאוורין רבי, הלא אף מצוות איני מקיים עבור עוה"ב וכי אעשה עבור כך עבירה...

לימוד ספר קדושת לוי בעימק

ספר קדושת לוי הוא מהספרים העמוקים ביותר, אמנם ישנם מאמרים בספר שנראה מיד עמקם, וישנם מאמרים שנראים פשוטים, אבל האמת שכל חיבה בספר מדייקת וכוונתה עמוקה, ישנם מאמרים שהרה"ק כותב בעצמו והדברים עמוקים מאד, אבל גם מה שנראה פשוט יש לדעת שיש בהם עומק גדול.

ישנם ספרי חסידות שלומדים אותם בעיון כי הם עמוקים ביותר, אבל יש ספרים שרגילים להציץ בהם כדי לראות ווארט טוב, יש להתרגל ללמוד קדושת לוי וכל ספר חסידות באופן שינסו הדברים באברים, לא רק בכדי שיוכלו לומר גוט ווארט, אלא ללמוד בקביעות ספר מסוים ולחיות עם מה שלומדים, כאשר לומדים ווארט לבחון כיצד ניתן לחיות עם זאת.

דע כמה עבודתך חשובה למעלה

בספרו הק' הוא עוסק כמה פעמים בענין ישראל נותנים כח בפמליא של מעלה, כי כל תכלית הבריאה בשביל ישראל שנקראו ראשית, ואמנם הרה"ק היתה עבודתו לדבר דיבורים אלו כלפי מעלה, כמה שמחה יש למעלה מעבודת בני ישראל, אמנם דברים אלו צריכים להיות לאדם כספר מוסר כל ימי חייו.

כי הרבה פעמים נראה שדוקא האנשים הרחוקים מתורה ומצוות פועלים הרבה בעולם ואיננו יודעים כיצד לתרץ עצמנו לפניהם, כפי שאתמול התקשר אלי יהודי מארה"ב ושאל אותי מדוע היהודים החרדים אינם נזהרים כראוי בתקופה זו (- תשרי תשפ"א - תקופת הירוס). בעוד שהוא צריך לעבוד כאח בבית החולים כשש עשרה שעות ביממה מתוך סכנת נפשות.

האמת שעל חוסר הזהירות באופן כללי באמת קשה לענות, אבל כשמתאספים לתורה ותפלה באופן נכון בתקופה זו ההסבר פשוט, כי כל בריאת שמים וארץ היא עבור היהודי שעוסק בתורה, אף אם לומד שלא לשמה - כאשר רוצה לבוא ללשמה, ממילא לימודו חשוב ופועל הרבה יותר מכל פעולות ההצלה האחרות.

יש לחיות חזק עם הבנה זו, הן כלפי עצמנו שבכל רגע שהננו יכולים לעסוק בתורה נדע שעבור זה נבראו כל חקות שמים וארץ, והן כלפי אחרים להיות גאה בכך ולא להרגיש שפל כלפי אלו ש אינם זוכים לעסוק בתכלית הבריאה. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

בדרך זו הראה תמיד מעלת ישראל לגבי אומות העולם, כמסופר שבערב פסח אחר סוף זמן ביעור חמץ חיפש יהודי שיתן לו חמץ תמורת כל הון דעלמא ולא מצא, ואח"כ חיפש אצל הנכרים מי יש לו למכור סחורה אסורה לפי החוק, וכאשר מצא אמר להשם יתברך הבט וראה כי אין כעמך ישראל שמבלי שום שומר ושומר לא נשאר שום חמץ ברשותם, ובדרך זו המליץ כלפי מעלה שישראל טובים ומלאים באהבת ה' וממילא ראויים להשפעת הטוב, כדי שיתמלא רצונו יתברך בהשפעת טוב לעמו.

כפי שמפרש (בפר' יתרו) הכתוב 'פוקד עוון אבות על בנים' (שמות כ. ה), פוקד מלשון חסרון שכאשר מקבל האדם ח"ו עונש על חטאו נחסר החטא על ידי העונש, אבל בעת שמקבל שכר על מצוה אין נחסר על ידי זה המצוה, אלא אדרבה כמאמר הכתוב (שם) 'ועושה חסד לאלפים' שנתרבה המצוה על ידי השכר, כי בזה שמקבל שכר גורם שמחה עצומה להשם יתברך שיכול כביכול להשפיע לו טוב ונמצא שהשכר עצמו הוא מצוה ושוב מקבל על זה שכר.

כבן המתחטא לפני אביו

כאשר היה שומע מגידים אומרים תוכחה ומוסר לישראל בלשון קשה, היה אומר להם לא כך יש לומר אלא אדרבה יש לומר כביכול מוסר כלפי מעלה שישראל טובים וראויים לכל שפע הטוב. בודאי איננו משיגים כונת הדברים, אבל הרה"ק בגודל חפצו להשפיע טוב לישראל היה כבן המתחטא לפני אביו.

מהרה"ק מרוז"ן איתא שכאשר רק מזכירים שם העיר בארדיטשוב כבר נתעורר רחמים על ישראל, כדרך דאיתא במשנה (יומא ג. א) שהיו מזכירים שם העיר חברון כדי להזכיר זכות ישני חברון.

והנראה שאף שהרה"ק דר גם בפניסק ובעוד ערים מתעורר רחמים רק בהזכרת העיר בארדיטשוב, כי במקומות האחרים לא כיבדוהו כראוי וסבל הרבה רדיפות, כפי שכותב על כך הרה"ק הר"א מליזענסק באגרת הקודש, רק בהגיעו לעיר בארדיטשוב בא אל המנוחה ואל הנחלה.

כאשר התחיל דודי מרן אדמו"ר ז"ל לשמש כש"ץ לפני התיבה בתפלת שחרית בימים הנוראים בבית מדרשו של אביו זקניו אדמו"ר ז"ע ברומניה, נסע במיוחד לפני כן מרחק רב אל טופרוב כדי לקבל את ברכת קדשו של זקינו הקדוש.

מרן הגה"ק מטופרוב ז"ע ה"ד האציל עליו מברכות קדשו וסמך שתי ידיו עליו, ואמר לו שבאמרו ביום א' דר"ה תיבות הפיוט 'יושר הורי זכרה להאחיל' יכוין על זכות זקינו הקדוש רבי לוי יצחק בן שרה שאשא.

הננו יכולים לתאר לעצמנו שהרה"ק עדיין עומד וממליץ טוב על ישראל.

עם הרה"ק הר"ב ממעזיבוז' זי"ע

הרה"ק הר"ב ממעזיבוז' היה דרכו לדבר באופן שאינו טוב על הרה"ק מבארדיטשוב, והיו לו בזה כוונות גבוהות כדי להשאירו בחיים.

ידוע המעשה שהרה"ק מבארדיטשוב רצה לבוא לשבות אצל הרה"ק הר"ב, ואמר הר"ב שאינו מסכים כי אינו יכול להתנהג כבן אדם וכו', ולבסוף מגודל התלהבותו באהבת הבורא נשפך המרק על הר"ב ואמר הר"ב ידעתי שלא יוכל להתאפק.

פעם אחת כאשר שבתו יחד ואולי היה זה באותה שבת, התפלל הרה"ק הר"ב מוקדם והלך לראות תפלתו של הרה"ק מבארדיטשוב, ובהגיעו לתפלת כתר קפץ הרה"ק מבארדיטשוב על העמוד בגודל התלהבותו, אמר הר"ב גיט מיר גיכער א גארטל - הביאו לי במהרה אבנט, וכאשר לא נמצא גארטל לקח הר"ב מגבת וחגר את עצמו וכך אמר

לחיים טובים ולשלום, זכותו יגן עלינו ועכ"ל, מי אתן והיננו זוכים להיות בציון הק' בבארדיטשוב, זכיתי ב"ה להיות שם פעמיים ופעם אחת היה זה ביום ההילולא.

הודאה להשם יתברך על נשמת הרה"ק

מבארדיטשוב

בתפארת שלמה (פר' כי תבוא) מפרש הכתוב 'ושמחת בכל הטוב' (דברים כו. יא) וגו', כל הטוב הוא הצדיק כי יש להודות ולשבח להשם יתברך על הצדיק שיש בדור, כמו שנשמע כזה מאת כבוד אדמו"ר הרה"ק מלובלין ז"ע שכל ששה עשר שנים שהיה הרה"ק מבארדיטשוב חי הנה בכל יום ויום היה מייחד לו שעה אחת להודות ולהלל להשם יתברך אשר שלח לעוה"ז נשמה גדולה וקדושה של הרה"ק מבארדיטשוב.

יש להתבונן ולהבין מהי שעה של הרה"ק מלובלין, כי הרה"ק מלובלין כותב בהסכמתו על הספר 'צאן קדשים' (לעמבערג תקע"א): 'נהינא כד הוינא טליא היה לי תשוקה לעשות ספר פירוש על סדר קדשים וכו', ואח"כ כשבא לי הרבה טרחא דצבורא צרכי בני ישראל המרובים הן ליעץ והן לתפלות ובקשות ואני הייתי מתירא לדחות אותם כיון שהש"ת עזר לי לפעול טובות ישראל, גם אני נעשיתי טרוד מאוד לא מביעיא לעשות פירוש אפילו לי בעצמי היה קשה לי מפני שלא היה לי פנאי לעיין'.

אמנם אף שויתר על כתיבת החיבור לא ויתר על נתינת שבת והודיה להשם יתברך במשך שעה בכל יום על שהוריד לעולם נשמת הרה"ק מבארדיטשוב, ומעניין לדעת מהו חשבון ט"ז שנה שבהם הודה על כך להשם יתברך, והרה"ק מבארדיטשוב הסתלק בשנת תק"ע באותה שנה שנסתלק מרן הס"ק מלעכוויטש, חמש שנים קודם הסתלקות הרה"ק מלובלין.

אין לתאר גודל התלהבותו בעבודתו

אהבתו ויראתו מהשם יתברך היו באופן שאין לתאר, כפי שמביא בדברי שלום שפעם אחת נתנו למלאך שיתן פולסי דנורא כי מה טעם אינו מתיירא מהשם יתברך כמו הרה"ק מבארדיטשוב.

מגודל אהבתו ויראתו היתה עבודתו בהתלהבות עצומה, כפי שמסופר שבילי הסדר באמירתו 'ובמורא גדול - זה גילוי שכינה' היה מתגלגל על השלחן בגודל התלהבות וכל הכלים והיין התהפכו ונשפכו, והוצרכו לערוך כל השלחן מחדש. כן ידוע כי פעם בחג הסוכות ישב וציפה מתי יאיר היום ויוכל לקיים מצות נטילת לולב, ובהאיר היום נגש לארון שהיה בו האתרוג ובגודל אהבה המקלקלת את השורה הושיט ידו ושבר את הזכוכית לקחת את האתרוג.

בישמוח ישראל (פר' בעלותך) מביא בשם הרה"ק מווארקא לבאר דברי רש"י עה"פ ויעש כן אהרן, מלמד שבחו של אהרן שלא שינה, כי אם היה הרה"ק מבארדיטשוב צריך להדליק המנורה היה מהפך המנורה ושופך השמן בגודל התלהבותו, ויש לדעת שכל זה הוא אחר שכבר התאפק להחזיק התלהבותו בקרבו.

הבט נא כמה טובים ישראל

ידועה גודל עבודתו ללמד זכות ולהמליץ טוב על ישראל, ובפשטות הוא מגודל אהבתו לישראל שהיה בחינת שושבינא דמטרוניא להמשיך להם שפע טובה וברכה מלעילא, אמנם הוא גם מתוך גודל אהבתו להשם יתברך כי הלא הבורא יתברך חפץ מאד להשפיע לאיש יהודי כל טוב, ויותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, לכן טרח תמיד להמליץ עליהם טוב להראות להשם יתברך שראויים להשפעת הטובה, ואף בראותו אדם נכשל בחטא ח"ו היה ממליץ עליו טוב להראות כביכול להשם יתברך שאין החטא מרצונו הפנימי.

נדבת ידירינו הרגול
הרה"ח ר' ירחמיאל משה גוטמאן שליט"א
עיה"ק ירושלים
לכבוד נשמת הרה"ק ר' ישראל ב"ר שבת
- המגיד הק' מקאד' ניץ זי"ע
יו"ד ערב חג הסוכות תקע"ה